

Motion detectors & cameras on Shabbos

Shiur# 8 | Jauary 31st 2015

רבות אפרים חלק ג סימן רמז

ושאלתי למורי ורבי הרב גנוון ר' שלמה זלמן אוירבך שליט"א, זהה אשר השיב לי ז"ל: הגני משיב לו בקיצור על שאלתו. בוגע לזה שהנכנס מפעיל בכניתו מצלמה, נראה דאי שהכתב בידי מיillion בשבת חייב אע"ג שהכתב נבלע מיד ולא ניכר כלל, הינו משומך לרצע קט ה"ז ניכר ונראה שפיר בשם כותב, ולכן אע"ג ולאחר שנבלע הכתב ולא ניכר האם יהיה בהיא שעתה ניתא אין זה גט, אפייה חשיב שפיר יכול להתקיים כיוון לאפשר לעשותו ניכר ע"י מيون דניכר (וכשכתב בחולב אפשר ע"י אש) משא"כ בניין דיזן שוגט בתחילה אין ניכר אין זה חשוב כתיבה ואע"ג דמתבדר שמדובר ודאי אסור פ"מ בכח"ג נראה דיש להקל בפס"ר שלא ניחה ליה, דהא חשיב נמי כלא יד. והרי גם מוציאים מים מהבר: בשבת אע"ג דמיד מתחילה והשעון למדוד ומרקם מטפירים (אמר המחבר, ע' מ"ש בדיון זה בס"י רטה) זה לזה אסור נמי מדרבנן, והינו משומך שלא ניחה ליה, זה"ג גם כאן רק ניחה ליה לבעל הבית ולא למי שנכנס, עכ"ל.

רמב"ם הלכות שבת פרק יא הלכה יז

רשות תולדת כותב הוא, כיצד הרושם רשמי וצורות בכותל ובשער וכיוצא בהן בדרך שהציגו רושמים הרי זה חייב משום כותב:

הרבי משה פינשטיין זצ"ל
הרבי יהושע נויבירט
הרבי ישראל רוזן

טלוייזיה במעגל סגור בשבת שאלת ותשובות

ראשי פרקים

- א. רקע
- ב. תשובה הרבי משה פינשטיין זצ"ל
- ג. תשובה הרבי יהושע נויבירט

א. רקע:

מצלמת טלוויזיה במעגל סגור מאפשרת לראותות ע"ג מסך את כל מה שעין העדשה קולatta. מדובר במצלמה קבועה המכונת לקטע מסוימים, בדרך כלל לפני דלת ראשית למקום שmorph, ואיש בטחון צופה במטרך ומוציא בדרך זו את זהות הנוכנים. מצלמות כאלה נהוגות גם למעקב אחר תנועות באזוריים רגשיים, כמו ב"מערת המכפלה", בטרמינליים, בכניות לאתרים בטחוניים, בשירות בתים הסודר, בשערי ישובים, בבתי מלון, בבתי עסק רכבים (שאינם פתוחים בשבת) וכיו"ב. השיטה מתחשבת ונכנסת גם לבתי חולים, בתים אבות, ואף לבתים פרטיים המעסיקים שומר קבוע בבנייה הראשית. רק לעיתים האדם הנקלע לשטח המצלום מודע לכך. ולא אחת עולה השאלה היש איסור שבת להכנס "לתחום המצלום", להיחשף לעין המצלמה ולהופיע ע"ג המטר.

להלן חילופי מכתבים בנדון.

ישראל רוזן

ב. תשובה הרבי משה פינשטיין זצ"ל

ב"ה, י"ג טבת תשמ"ב, 2.1.8.6

לכבוד
הגאון האדריך
רבי משה פינשטיין שליט"א
נינו יורק
ארדה"ב

הנדון: העברה בשבת במקום המצלום בטלוייזיה במעגל סגור

מתוך התעסוקותנו בנושאים הלכתיים טכנולוגיים נתקלנו לא פעם בשאלת הבאה:
במקומות רבים נהוג ביום לראות את העוברים ונוכנסים בטלוייזיה במעגל סגור. מצלמה

מכוונת כלפי הפתוח וע"ג מסך הנמצא בריחוק מקום רואים את כל שעין המצלמה רואה. מבחינה טכנולוגית יש זרם בתוך המצלמה, והיא סורקת את השטח המצלום עשוות פעמיים בשנית, נקודה אחר נקודה.

חשיבות לציין כאן חומר שעליו נקלעת תמונה אלא סידור אלקטרוני בלבד דואג שהנקודה במסך המתאימה לנקודה בשטח תהיה נסרקת בתדרירות.

הופעת אדם או חפץ כל שהוא מתחת עין המצלמה פירושה שינוי הגוון שהמצלמה פוגעת, מלבד עד שחור וכל גווני הביניים. שינוי הגוון מתורגם במדויק לשינוי קל במתח, ועי"ב לשינוי במסך. במנורת המסך נפלטים אלקטרוניים ובכל נקודה שם פוגעים במסך נוצרת מעין נקודת אור ע"י חומר זרחי, אשר "אורו" נעלם מיד. עצמת ה"זריחה" תלויות במתח של המצלמה לפי התנאים בשטח.

אם מזדמן אדם למקום בו קימת מצלמה כזו (אפי' ברחובות וברמזורים) - ככלום יש איסור שבת לעבור תחת "שבט" המצלמה? וכי יש כאן פעולה חשלה החשלה האוסרת הנעשה בידי אדם, או פעולה רישום או כתיבה, והרי זו איננה מתקימת וכולה "רגע בימרא", ובכלל לבוארה סמי כתיבה מהכאה.

אנא, יחוּתָר את דעתו הרמתה, ונודה להיענות מיידית כי העניין מעשי מאד.

ביקרא דאוריתא

**רב ישראל רוזן, מהנדס
אלון שבות, גוש עציון**

בש"ד שביעי בשבט לפרש בשלוח בשנת התשמ"ב

לכבוד ידידי הרה"ג מוהר"ד ישראל רוזן שליט"א בברכת שלום וברכה,
בקשר להשאלה לעבור לפני מצלמה שעומדת בפתח איזה בניין, השיב מורי סבי שליט"א
שמאחר שהוא כתב שאיןו מתקיים, ואפילו עדיף, הוא לכל היותר רק איסור דרבנן, ומאחר
שמצד העובר רק הוא לכל היותר פסיק רישא שלא איכפת ליה, אז מותר. וגם מצד
המסדר את המצלמה אין איסור מאחר שמוסדר מוקדם שבת.

בידידות

מרדיבי טנדLER

כדי למלא בקשת הרה"ג מוהר"ד ישראל רוזן שליט"א שאצרף כאן חתימתו לתוספת
ראיה שכך פסקתי; הריני כר חותם ביום י' לחודש שבט תשמ"ב בנוא יארק, נאות

משה פינשטיין

ג. תשובה הרב יהושע ניבירט

ב"ה, י"ח בסלו תשנ"א

לרב הגאון הגר"י ניבירט שליט"א

ברכה ושלום וכט"ס,

קבלתי בתلفון שאלתו בדבר טלוויזיה בمعالג סגור בשבת, בקשר לבית הכנסת.
בכן, לפניו שנים רבות בתשמ"ב, בקרתי באראה"ב זוכיתי לפקוד את ביתו של גאון
הזרור הגר"ם פינשטיין זצ"ל. שלחתיו לו את המכתב הרע"ב בקשר לטלוויזיה בمعالג
סגור.

זה אשר השיבני (הלשון היא של הנכבד ארך הרב זצ"ל עצמו חתום בשולי הדף לדאייה
ולאישור הפסק. הכתבי קשה מادر לкриאה ולבן עתיקנו):

"בקשר לשאללה לעבור לפני מצלמה שעומדת בפתח איזה בניין, השיב מורי סבי
שליט"א שמאחר שווה כתוב שאינו מתקיים ואפי' עדיף, הוא לבל יותר רק איסור
דרבנן, ומאהר שמצד העובר רק הויל לבב' היותר פט"ר דלא איכפת ליה, או מותר.
וגם מצד המסדר את המצלמה אין איסור מادر שמוכר מוקדם שבת".

הריini כך חותם ביום י' לחודש שבט תשמ"ב בגוא ארך, נאום משה פינשטיין.
יתכן שבנד"ד נחשב פט"ר דaicפת ליה, וכמוון אכיע כי כת"ר יפסוק בנקודה זו.
אש mach מادر אם יודיענו הבהירתו, ואש mach אם ישיבו בפסק.

ביקרא דאוריתא

ישראל רוזן

בע"ה, ו' אלול תשנ"א

כב' מכובדנו וידידנו הגר"י שליט"א רוזן

חדש"ט ושמעכ"ת

... בעניין טלוויזיה בمعالג סגור, מכון מלפני ש"ק, כבר ענית כי מי אנכי שאחרה
אחרי דברי בעל האגרות משה זצ"ל, ובפרט שודאי אין לו קיום.
 ועוד, מי אומר בכלל שזה כתוב. זה אלקטודות בצורת אדם, והראיה ממוחשב שכותבים
עליו שם ה'.

ודברתי עם מו"ר הגרשו"א שליט"א והוא אמר לי שאין מקום להחשש כי אין זה
כתב.

אלא דעתך יש לעיין ואני תשובה, כי חושוני שמא בזמן שאין עוברים אין בכלל
זעם, ורק ע"י שאדם עובר הוא גורם לזרם ומופיעה התמונה, ודבר זה מצוי היום ברמקול.
בבריה"ת וכוח"ט

יהודע ניבירט

העתת הרב ישראל רוזן: בפי שהתרברר, מצלמות טלוויזיה בمعالג סגור המקובלות בשוק
פועלות ברציפות ואין בהן "ספ" הגורם להפעלתן רק כאשר מתרחשת תנועת אדם וכיו"ב.

תשובות והנחות כרך ב סימן קפט

שאלה: לדפק בשער כדי שגוי יפתח לו ע"י כח אלקטרוני שהוא איסור דורייתי אם מותר

נשאלתי בביטחון@gadolim.aca (ביונסבורג) שסגורים תמיד, ורק כבדופק והנכרי רואה אותו במסך מואר (שהוא לבן ולא שחור) פותח באמצעות לחיצה על כפתור חשמלי (שהוא מלאכה דורייתא) אם מותר לבוא בשבת.

הנה לכואורה אסור לדפק דבזה קורא לנכרי, ויש כאן איסור שבוט במלאה דורייתא, וכן אפילו בדיעבד שכבר פתח, הא אסור ליהנות מעשה שבת, ואם נאסור יגרם צער ועגמת נשפחות שאו אפשר לבקר אצל אחר בשבת, והדייריים גופא סגורים שם כל השבת ולא יוכל לצאת שאין יכולם לחזור בלי שהגוי יפתח עבולם.

ונראה דכיון דיש צער ועגמת נשפחות יש לצד להקל, משום שבבעל הדירה שהם נכרים, הם שוכנים את השוער, וכן הדייריים בבניינים@gadolim.aca הם נכרים, והם שוכנים את הנכרי ומצווים לו שיפתח לכל אנשים לבניים (ולא מהשחורים) שירצה ליכנס, וכשהנכרי פותח אינו עושה מפני ישראל שדופק, ואפילו ירצה הנכרי שלא לפתח מלחמת ישראל שדופק, מוכחה הוא לפתח בפקודת בעלי הבניין שהם נכרים, וא"כ אין כאן רמז לפתיחת מלחמתו אלא כגורם של ידי זה מוכחה הנכרי לקיום פקודת הנכרים ששכרכו, אף אם נפרש פעולתו כמבקש שיפתח לו, הימנו כמבקש שיקיים שכירותו שנתקייב לשוכרי, ועתה שיסוד האיסור לבקש מנכרי לעשות מלאכה מדרבנן הימנו משום דמייחז'ו שלוחו, וכה"ג ששוכר לעמוד לכך ע"י הנכרי יש מקום לצד להקל, שאינו נחוץ שלוחו רק של אלו ששכרכו ובשבילם עשה, רק על ידו מזדמן להם לעבוד לבעה"ב, וכן אינו מצווה כלל רק בהופעתו מרמז ובזה יש להקל.

ואף דעתו ליהנות מעשה שבת, יש לצד בזה להתיירא מכמה צדי, חדא, מש"כ במ"ב סימן ש"ז ס"ק נ"ה אמר פתח נכרי אגרת של ישראל מותר לישראל לקורותה כיון שהיא נהנה מגופה של המלאכה, ולפי זה גם בניין דין מותר דהוא רק מסיר המונע, ואשרו הנהה גמורה, וע"ש בשעה"צ שמקורו מהגר"א בשם המ"א בסוס"י תקי"ח, אבל כניסה שאינו כაכילה לא מצינו שאסרו כה"ג, גם למש"כ במ"ב דבאגרת ההיתר משום שאין חשש שייאמר לו פעם אחרת, הנה כאן הוא שכך של הנכרי, וכן למה שנתבאר לצד דין העכו"ם עשו מהחתמת ישראל אלא מהחתמת העכו"ם שמנוהו לכך, וא"כ יש לצד דין עושין כן מהחתמת ישראל אלא מהחתמת עצמן שכן רצונם שיפתחו לכל לבן הרוצה ליכנס ולא שייהיו סגורים ללא אפשרות כניסה אליהם וכה"ג שלא נעשה בשביל ישראל מותר ליהנות מעשה שבת וכמבואר בשו"ע סימן שכ"ה. סוף דבר התרתי בשעת הדחק ליודי ליכנס אף שהגוי פותח לו כשראים בטלייזיה שנכנס, קיבלתי תשובה מהגאון רבינו בצלאל שטרן (צצ"ל) שהסכים כן, (ונדף בשו"ת שלו בצל החכמה ח"ז סימן ס"ה).

חוט שני קונטרס בענין חשמל עם שעה

ג. מה שנטבאר בעוז"ה ב"חוט שני" שבת חלק ד' פ' פ"ט, עמ' קסג, שאין אישור לעבור בשבת במקום שמוופעל מצלמה המצלמת אותו בשבת, הינו דוקא אם לא ניחא כלל לשום אדם בצלום ובתמונה, והצלמה نوعה להרטיע את הגנבים וכיו"ב, ומילא לא יגעו לשם הגנבים. אבל אם יש מי שמעוניין בתמונה, אף שהמצטלים לא ידוע לו כלל מהצלום הנעשה בשבת, ואינו מעוניין ולא ניחא ליה כלל בתמונה, אסור להפעיל מצלמה וכן מכשיר הקלטה מערב שבת שיפעל בשבת.

To see Reb Shlomo Zalman's Teshuva about opening refrigerators on Shabbos [click here](#)

שו"ת שבת הלוי חלק ט סימן סט

יקרתו קבלתי ואшиб בקיצור כרכי, עד המצוי אצלם שנדרך מאור עליוקטרו לפני הבתים כשאדם עובר לפני הבית, ויש חלקים שמרגשים למי שעובר בכל רוחב הרחוב ונמצא שאדם העבר גורם להדלקה, וכבר הבא בה מש"כ בתשובה חשב האפוד (לא נמצא אצל) ספ"ג להתריר מטעם פס"ר דלא ניחא לי, ובצירוף דעת הרשב"א לעניין צידה המובא גם במג"א סי' שט"ז לעניין נועל ביתו אעפ"י שידע שהצבי בתוכו, אבל לככ' עדין אין זה מניח הדעת, דהא הפסוקים נתו מדרכו של הרשב"א (ועיין מג"א שם ס"ק י"א) וגם מהמבואר סי' שט"ז ברמ"א לעניין תיבנה שבתוכה זבובים, כאשר העיר הגראע"א במג"א שם, ועוד נו"ג קצר בזה בדברים ישרים.

ואומר בטח דבעני אין חשש אישור זהה עכ"פ מעיקר הדין שכבר בארתי בשבת הלוי ח"ג סי' מ"א ושם סי' צ"ג, ובוח"א סי' מ"ז,opsis מלאכת שבת פועלות מלאכה, וגם שהיה מלאכת מחשבת אבל מחשבת בלי מלאכה המctrפה זהה לא אסורה תורה, והינו נמי טעמא פלוגתת ר"ש ור"י בדבר שא"מ דגorder מטהcosa וכו' דר"ש מתיר כל זמן שאינו פס"ר בודאי הגם שע"פ רוב יעשה גם חרץ דל"ז שאין הכרח גמור שיעשה גם חרץ, אין מעשה פועלות הגירה מתייחסת עוד לעשית חרץ רק מעשה גירה לשם גירה, ונמצא שנעשה חרץ בלי פועלה מתייחסת אליו, ועיין הי' מה שהבאתי זהה בס' צ"ז שם מתשובה הרשב"א ח"ד סי' ע"ד, ואין פלוגתא ביסוד זה בין הרשב"א והר"ן סי"פ האORG לעניין נעילת דלת בעוד הצבי בתוכו, אלא דהרב"א דעתו Dunnilit דלת הייתה פועלות הירה רגילה אינה מתייחסת לכך כל זמן שעדיין לא חישב עליה, ונמצא שיש תוצאה של צידה בלי פועלות המלאכה והר"ן חולק זהה כיוון דס"ו עושה מעשה צידה מובהקת אנו מצרפים מעשה הנעהה ע"י הדלת להכרחה של פס"ר וכך כיוון אליה כשר מלאכת שבת בפועל, ובזה יש לדין אם דברי הרשב"א הלכה הם או לא.

אבל לא כן כשהאדם אינו עושה כלום ממש והולך בדרךו לפי תומו ואינו מוסיף אף תנוצה אחת למען מלאכה אף שבגרמתו נדלק אור או דבר כי"ב בזיה פשיטה שככל זמן שאינו חושב ממש לילכת למען הדליק וכי"ב שאין לנו מקרים היליכתו הרגילה להtoutזאה הנ"ל, ואין כאן פעללה של מלאכה, ודבר זה בכלל מש"כ הפסוקים עיין זה לעניין מלאכת מכה בפטיש דישנים פרטימ דכל זמן שאין מקוונים בפי' אינו בגדר אינו מתכוון אלא שאין בגדר מלאכה כלל כמבואר בהה"מ פי"ב מהל" שבת ה"ב ובמג"א ס"י ש"ח ס"ק ל"ו, ודידן ק"ו שם ומובן שאין זה דומה לנדון השכיח היום שלדלות בית נתחות ע"י עין אלקטרי ע"י הנכנס לתוךו דבזה ודאי איכפת לו' בתוצאה של כניסה ואסור, משא"כ העובר ברוחב גרידא בעלי שום ניחותה הנ"ל.

היותו איש עמוס אין פנאי להאריך עוד, וגם אין פנאי לוכחים הלוך וחזר.

הרני דוש"ת וمبرכו בהצלחה בתו". ידיכם - מצפה לרוחמי ה'.

תלמוד בבלי מסכת Baba Kama דף ס עמוד א

ת"ר: ליבה ולבטה הרוח, אם יש בלבוי כדי ללבותה - חי"ב, ואם לאו - פטור. אמאי? ליהו צורה ורוח מס' עתו! אמר אבי: הכא במא עסקין - כגון שליבה מצד אחד, ולבטה הרוח מצד אחר. רבא אמר: כגון שליבה ברוח מציה, ולבטה הרוח ברוח שאינה מציה. ר' זира אמר: כגון דצמירה צמור. רבashi אמר: כי אמרין צורה ורוח מס' עתו - ה"מ לעניין שבת, דמלاكت מחשבת אסורה תורה, אבל הכא גרמא בעלמא הוא, וגרמא בנזקין פטור.

רא"ש מסכת Baba Kama פרק ז סימן יא

ת"ר המלבה ולבטה הרוח אם יש בלבוי כדי ללבות חי"ב. והוא שאין ברוח כדי ללבות די יש ברוח כדי ללבות אפילו יש בלבוי כדי ללבות פטור דמאי קעביד בלבד או יהו נמי תמלבה ותזיק. ואם אין בלבוי כדי ללבות וגם לא ברוח כדי ללבות ונctrפו יחד וליבו פטור. ולא אמרין [אף על פי'] שישו הרוח בעשיית האש הוא כיילו הוא עשו להבדי דהוה צורה ורוח מס' עתו דחויבי' ליה כיילו עשה המלאכה לבדו. דהתם מלאכת מחשבת אסורה תורה אף על פי' דלא הוא אלא גרמא בעלמא בהכי חי"ב תורה כיוון דמלاكت זו עיקר עשייתה ע"י רוח. אבל הכא גרמא בעלמא וגרמא בנזקין פטור:

שו"ת אחיעזר חלק ג סימן ט

עד בקשטו לברר בהירחון שלו אדות הנדפס שם בנוגע לאלקטרו' לחשמל/ בשבת הנה כבר נתפסה הוראה לאיסור בכל תפוצות ישראל וכן פסק הגרא' שמעליך' ז"ל בחבоро בית יצחק, דהוי אב מלאכה וחיב' משומם מבער ומכבה ע"י בית יצחק חי"ד ח"ב ס"י ל"א ובהשומות שם ובחילק א' ס"י ק"פ /ק"כ/ ובכמה ספרים, ומה שיש לדון ולהתוויך בזיה אין כדי שיבאו הדברים בירחון, אשר יתפרנסמו הדברים בוכוחים שונים, ויכול להיות למבחן הרבנים. ובשו"ת שאלת דוד להגאון מאואה"ג ר' דוד מקארלין ז"ל בשו"ת או"ח ס"י ה' כתוב בסוף

התשובה בזה"ל: אבל חס לו להדפס דברי במ"ע כי אני מועלם מתרחק מזה וכו' והשנית אנחנו כעת במקום מים הרעים והتلמידים ישתו וימתו כי עמי מקהל יגיד לו כל המיקל וכו' ואני רוצה שיתחולל שם שמיים שיקילו הרבה יותר מאשר נכון ע"פ הדיון עכ"ד.

ומה שליח אליו העתקת מכתב גדול אחד הנדפס בעתון ירח' בית ועד לחכמים מנוי יארק תרס"ג ע"ד הדלקת אוור אלקטרי' ביום טוב שמתיר, הינו רק ביום טובoso של דין זה מולד, וצירוף זה לשניף שהוא גרמא, אבל לא עלה על הדעת להקל בשבת וגם בדיון ביום טוב אין הלכה כמותו.

והנה בערך הדבר שמדובר בהירחון אופן הדלקת האלקטרו' שבטרם הכנסו לטור הזכוכית הפסק יש בו וכו' וכמשמעות את הגלגל נעשה צפי קצר זה מעין גשר שהזרים עבר עליו, ולפי"ז יש לדון דבסבובו להכaptor שבתוך המעריך אינם אלא גרמא בעלמא ודמי להא דא"ר בסנהדרין ע"ז ע"ב זרק חז ותריס בידו ובא אחר ונטלן ואפילו הוא קדם ונטלן פטור דבעידנא דשדי ב' מפסיק פסיק' גיר', הרי קמן דהמסלך את התריס המעכבר את החז שלא יגש אליו אף על גב דבסולוקו זה מכשיר הוא את החז שייהרג או יזיק מ"מ אין להמסלך זהה דין מזיק בידים וرك גרמא בעלמא, וה"ג לעניין שבת הו' גרמא. זהו תואם. ואני שאלתי לאומן עלעיקטרआטניך /חסמלאי/ והראה לי אופן תכנית המכונה הנعبدת פה בסבוב הcptor שבתוך המעריך בלבד שמשיר הגשר מחבר עם זה גם החוטין באופן שבסבוב cptor מחבר את החוטים ממש וועשה הבURA בידים. אך אמר לי שאפשר להכין מכונה צזו שע"י הסרת הגשר יחויבו החוטים מאליהם ע"י כל' צירוף (ספראנזינקע) אחר ובאופן זה יהי' חברו העשה מלאיו ע"י הכל' צירוף.

אולם גם באופן זה נראה למאי דסבירא בש"ס בסנהדרין שם /דף ע"ז/ האי מאן דכפט' לחברי ואשקל עלי' בידקה דמייא גיר' דידי' נינהו ומיחיב, ובחי' הרמ"ה שם כתוב ואי' קשיא לך מידי' הכא לאו בדАЗלי' מכחו עסקין אלא כgon שה' דבר מפסיק בין המים ובינו ונטלן ונמצאו המים באין עלי' מאל'הן ואמאי מחייב הא לאו כחו הוא ותו מאי שנא מדרבה דאמר זרק בו חז ותריס בידו ובא זה ונטלן ואפילו הוא קדם ונטלן פטור דבעידנא דשדי מפסיק פסיק' גיר' אלמא אף על גב דקה שקיים לך לההוא מידעם דהוה מפסיק בין' ובין גיר' דשדי ב' פטור וכו' ש הכא דהני גיר' לאו מכחו קא אזל' ואמאי מחייב לא תקשי לך וכו' ולא דמייא האAMILTA לזרק בו חז ותריס בידו דאלו התם כי סליק' לתריס מיקמי דנייטרי גירא לגבי' הוא דסליק' דאי לברור דמתא לגבי' תריס אף על גב דהוי מסלך לך לתריסתו לא הוי אזל' גירא טפי' ולא הוי מיקטול, אלא ודאי ע"כ בDSLICK' מיקמי דנייטרי לגבי' ואמטו להכני פטור דכי סליק' לאו מיד' עבד, מאי אמרת סוף חז לבא, הא אמרו כל סוף הורג לבא פטור דגרמא בעלמא הוא אבל הכא דכי סליק' לעפרא דמפסיק בין מיא לדידי' מיא הוי נגע' בההוא עפרא גופי' כי סליק' לעפרא גיר' דידי' הוא עכ"ל.

הר' מבואר בדברי הרמ"ה דאם היה החז סמור ממש להתריס אם הסיר התריס זהו גיר' דיל' והוא' חייב ע"ז כמו בידקה דמייא, וה"ג אם הסיר הגשר זרם האלקטרו' עבר מיד הר' הוא כמו בידקה דמייא, דמתחרבים הזרמים כמו המים. ונראה זהה הוא ככח ראשון.

והנה בעייר הדין לגביו גרמא בשבת דעתן העוזר בא"ח בסוף ס' שכ"ח בנוتون חטיטים לתוך רוחים של מים חייב ולא כמו שכתב המג"א בס' רנ"ב, וכל האחרונים השיגו על המג"א על מה שהביא ראי' מדברי התוס' שבת י"ז. ודעתה האה"ע דחייב כמו שאמרו בב"ק דף ס' זורה ורוח מסיעתו דאף דלזקן hei גרמא ופטור לעניין שבת מלאכת מחשבת אסורה תורה, ומכך' מה שחייב במקין.

ולכואלה ד' האה"ע תמהותם Mai ראי' מזרעה דזהו מלאכתו כמו זורע ואופה הצד, אלא דגם ד' המג"א בס' רנ"ב שהוכיח מצידה אינם מובן, דשאני צידה דזהו מלאכתו, אבל ברוחים של מים הוא אפשר מלאכת הטחינה ברוחים של יד. ונראה בדעתם דמה שאמרו בזורה ורוח מסיעתו מלאכת מחשבת אסורה תורה ולא אמרו שזהו עצם המלאכה, היינו דכל שהוא מלאכת מחשבת והמלאכה מתעביד באופן זה חשוב מלאכת מחשבת ועל כן גם בנוتون חטיטים ברוחים של מים, שזהו דרך הטחינה אף שבאפשרי לעשות ע"י טחינה ביד מ"מ זהוי מלאכת מחשבת שאסורה תורה. ולא דמי להא דשבת ק"כ בגין כבוי שהוא בא במקורה ובכה"ג אמרין לא תעשה כל מלאכה, גרמא שרי דבכה"ג לא חשוב מלאכה, אבל באופן שהמלאכה היא תמיד ע"י גרמא זהו חשוב מלאכת מחשבת.

ובישועות יעקב ס' של"ד בתשו' נצד הగאון ז"ל כתב בשיטת הש"ג דגרם כבוי פטור דזוק באינו מכון, דבמתכוין חייב משום כבוי דהוי מלאכת מחשבת דחייב גם בגין כמבוואר בב"ק ס', ורק بلا נתכוין דין זה מלאכה ואיין זה מלאכת מחשבת בכה"ג אין חיוב בגין יעו"ש.

אולם הרاء"ש בב"ק ס' שם כ' דהתם מלאכת מחשבת אסורה תורה, אף על פי דלא hei אלא גרמא בעלמא בהכי חייבה תורה כיון דמלאכה זו עיקר עשייתה ע"י רוח, מבואר/DDזוק באיזה שעיקר עשייתה כן, אבל לא בשאר מלאכות. ש"ר בס' אמר בינהiao' שחריגש בזה. והנה בגוף השאלה וההערה שהעיר דפתחת השရיף/הבורג/ ביום טוב דהוי גרמא, העיר בזה הס' מחזה אברהם להגאב"ד דברא ומתייר ע"י נכר, ובאמת לא כל הגזרות שוות ויש שיטות דגם גרמא אסור היכא דין הפסיק מחייבות בין האש, זהו שי' רשי' במסתפק דהוי מכבה, וש' התוס' בשם ר"ת בשבת מ"ז DDזוק לעשות מחייבת מכלים שיש בתוכם מים, אבל היכא שאין הפסיק מים בין המחייבות ייל דהוי אסור דאוריתא וכ"ה שי' הרاء"ש בביבאה, דמסתפק מן השמן חייב משום גرم כבוי, כיון שהשמן והפטילה גורמים שניהם ההדלקה והמעט ומהר את הכבוי חייב משום מכבה, עי' ביש"ש בביבאה שם דחייב חטאת כ"כ בס' מרכ' המשנה בש' הרמב"ם דגרם כבוי בכה"ג hei דאוריתא. ובס' מחז"א הנ"ל בס' מ"א והשפטות שם מצד דבהתורה גם גרמא אסור, דבכל אבות מלאכות יליין גרמא שרי מדכתיב לא תעשה כל מלאכה עשי' הוא אסור, גרמא שרי, משא"כ בהבערת דכתיב לא תעברו ייל דאף גרמא אסור. והוא דקשה דא"כ איצטריך קרא לא תעברו לגרמא אסור, ולמ"ל למימר ללאו או לחלק משום זהה מוכח מכל מושבותיכם דמרבה הבערת בת כהן, דהא אפשר ע"י גרמא יעו"ש מה שפלפל בזה, אבל כל זה אינו אלא לפולואה, אבל להלכה בודאי נראה דין חילוק בין הבערת לשאר מלאכות.

וגודל אחד העיר מקושית הירושלמי פ"ב דב"ק דמקרה לר"ל דס"ל אשו משום ממונו ממתני דהו שחדליך את

הגדיש בשבת פטור משום דחיב מיתה ואם איתא דמשום ממונו משובלת ראשונה ואילך יתחייב משום ממונו, ולדברי המחז"א, יהי' גם על מה שלах"כ חייב משום גרמא אף מה שהקשה הנ"ל לש"י האהע"ז דחיב משום גרמא משום דמלاكت מחשבת אסраה תורה, מקושית היושן הנ"ל, הנה דברי האה"ע הוא דוקא באופן דרך המלאכה ברכחים הוא ע"י גרמא, ומדמי לזרעה דמלاكت מחשבת אסраה תורה, אבל במבעיר סתם שדרך המלאכה הוא בידים בודאי אינו חייב משום גרמא, רק באופן שהמלאכה מתהווה תמיד ע"י גרמא. והנ"ל בהבurtת האלעקטרי' כשנת"ל.

המורם מכל האמור דבחבור החוטין של אלקטרו, להביר בידים, דהוי מלאכת הבURAה ממש וגם אם החיבור נעשה בסבב הcptor באופן שמאלי יתחברו החוטין דמי ביותר לבודק דמי בא כח ראשון דחיב משום גירוי דילוי, גם באופן דהוי גרמא לד' אבן העוזר דבנטיגת חטים לטור הרוחים של מים יש חייב תורה משום מלאכת מחשבת, בלבד זה גם בגין כבוי לא כל הגראות שוות, וכמה שי' ס"ל דיש איסור תורה בזה ידעתו שיש להאריך בזה בכל פרט, אבל אין הזמן גורם לזה, ובבירור עניין זה נדפסו כמה קונטרסים שהעלו להלכה שחיבים בעליךטרו' משום מבוער ומכבה.

תלמיד בבל מסכת עירובין דף מא עמוד ב

בעו מיניה מרבה: הוצרך לנקייו מהו? אמר להם: גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה.

תלמיד בבל מסכת שבת דף פא עמוד ב

מהו להעלוותם אחריו לגאג? - אמר ליה: גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה.

ט"ז אורח חיים סימן שטד ס"ק ג

הליך זבוביםכו'. וכן יש ליזהר וכו' הטור בשם בעל התורות כתוב לאיסור בזה וכו' עליון ונ"ל שא"צ לדקדק בזה וכו' ועוד דאמרי' ובלבבד שלא יכוין לצד אלמא כי לא מכין שר וקשה דזה אינו דהא מפרש' לה בגמרא מא' בלבד שלא יכוין לצד שלא יעשנו מצדה דהינו דעתך בית חלונות שלא יכסה אותם חלונותadam לא כן hei פסיק רישיה וזהו אף' אליבא דר"ש דאמר דבר שאין מתכוון מותר מ"מ מודה בפסיק רישיה דאסור אלא ע"כ דיש מקום שיוכלו לצאת וכו' התוס' שם בפ' משילין דיש נקב קטן שאין הדברים רואין אותו בהא פלייגי ר"י ור"ש דלרי' צרייך נקב גדול שייא נרא' לדברים ולר"ש סגי בקטן וכו' כאן בתיבה ויש בה זבובים צרייך ג' נקב קטן אמרاي התיר הטור לגמרי אף' בלי נקב קטן וכן הקשה הב' כתוב עוד ב' מה שחייב הטור בין כוורת שהיא קטנה לגדייה אף אם נחלק בין תיבתת קטנה לגדייה וכו' נתת דבריך לשיעורים דברות נמי אייכא רבבי וזוטרי ע"כ ונ"ל דברי הטור נכוונים ותחללה נדקק לשונו שכטב ונ"ל שא"צ לדקדק בזה ולא כתוב ונ"ל שהוא מותר אלא דגם הוא ס"ל דאסור כשרואה זבובים בודאי בתיבה אלא דקאמר שא"צ לדקדק אחריו זה לעיין אם יש שם זבובים וכו' נתן טעם חדא דאף' אי הוה פסיק רישיה לעניין זבובים שאין להם מקום יצאת מ"מ איינו אסור

מטעם שלא קרוּ ניצוד כי אין ודאי שיבואו לידי דאפשר שאחר שיפתח הכספי וירצה ליטלט יפרחו ולא תגיע א' לידי ע"ז אמר ול"ד לדבורים בכורת דהכורת קטנה היא והדברים ניצודים כוון זהה דעת' פ' יהו ניצודים דכל כורת היא קטנה לעניין זה שלא יכול כל הדברים שיברחו דא"א בכר הדברים גדולים וממלאים הcornerת וא"א שלא יתרפו אחד מהם משא"כ בתיבה שיש בה זבובים דאפשר שיברחו בפתחו ורוב פעמים אלו רואין שהוא כר לקטנותם של זבובים וכל תיבת היא גדולה אצלם לעניין שיכלו לבrhoות ובזה מטורץ קושי' הב"י על הטור ועל הקושי' השנייה של הטור נר' דה"ק חדא דאפי' אם בודאי יש זבובים לא קרוּ ניצוד כמו דברים ועוד אף' אם תאמר דבודאי היה פ"ר ואסור מ"מ בספק אם יש שם זבובים יש להתייר דשם אין פ"ר כי זה היה ספק פ"ר והוא דבר שלא במתכוון ומותר כמו בכור' היכא דלא היה פ"ר כגון שיש נקב קטן ממש'ל ה"ג אין פסיק רישיה בודאי כי אפשר שאין שם זבובים וזה היה כמו במקום דלא היה פ"ר דמותר שלא במתכוון כנ"ל לישב דברי הטור על נcoin כי לא בא לחלק בביור על בעל התמורה אלא שנ"ל שא"צ לדקך אח"ז יוכל להסיג התיבה בלי בדיקה אם יש שם זבובים וכן נ"ל להלכה למעשה דאם רואה שם זבובים יפריח תקופה מה שיפוריח אבל א"צ לחפש אחר זה וכ"ש אם יפריח פעם א' ול"ח שהוא נשארו עוד וכדי הוא רבינו הטור לסמוך עליו בזה בפרט שלא מצינו בפי חולק עליו ומוח' ח' ז"ל תי' לדברי הטור דלא היה פ"ר גבי דברים דלא ניחא אליה שייהו ניצודים ולא יוכל לצאת לאכול פרחים לעשות דבש ולא דק דודאי כל דבר שאין בmino ניצוד לא ניחא אליה בההוא צידה כלל אלא שගזרו חממים אותו צידה שבmino נצד דניחאה אליה בכר והרבי' כתוב ז"ל אלא איaic למידח' דברי בעל התורות היכי איiac למידח' שאני דברים דcornerת היא מקום שהם ניצודין והוא מכנים ארוי לגורוקן שלו אבל זבובים בתיבה וכורת לא היה מקום צידtan אפשר דלא חשבי ניצודים עד שיתפsem בידו עכ"ל ותמהני על גברא הרבה ב"י דאם לא רצתה בדוחת רבינו הטור ודאי אין גם בדוחיתו ממש דשאני ארוי בגורוקן שם הוא עומד ואין כועס להשחיתת מקום סגירותו אבל במקומות שאין מקומו הוא משחית ולא היה נצד כפרש' ב"פ האORG משא"כ בזכבים שבתיבה שככ"מ שאין יכולם לצאת ממש הם ניצודים וע"כ יש לנו לומר דבשעה שיפתח התיבה יברחו אח"כ זהו סברת רבינו הטור עוד כתוב ב"י א"ג דעת' לא אסור ר"ש לפירוש מחלוקת על הcornerת בפ"ר אלא בדברים שבmino ניצוד אבל זבובים שאין בmino ניצוד כל שאינו מתכוון מותר אף' בפ"ר עכ"ל. ויפה הקשה עליו מוח' ח' ז"ל דברך משלין משמע אח"כ בסמוך בהדי' דברים הוו שאין בmino ניצוד ואף' ה בעי' דוקא דלא יהיה פ"ר:

ביאור הלכה סימן שטד סעיף ג

ולכן יש ליזהר - הנה הט"ז חידש כאן דבר חדש בעניין פסיק רישא והוא. דכם דרייכא דמספקא לו אם יעשה האיסור או לא אמרין דבר שאין מתכוון מותר לר"ש כגון בגרירת מטה כסא וספל דספק הוא אם יעשה חרץ ע"י הגירה כמו כן ה"ה היכא דמספקא לו אם יש איסור בהמעשה שעשו והוא אינו מתכוון להאיסור נמי מותר לר"ש ולכן מותר בגעילת התיבה דשמא אין בה עתה זבובים ולולא דבריו הסברא להיפוך דאם האיסור יעשה בודאי ע"י המעשה [הינו הנעליה] אך ספק הוא אם יש כאן איסור [הינו דבר הניצוד] ה"ל ספיקא דאוריתא ושם בגרירה שאינו דמספקא לו על דבר אחר הינו חרץ הנסוב ע"י פעולתו ולכך מותר דבר שאין מתכוון דאפשר שלא יעשה חרץ משא"כ בעניינו דספק הוא על עצם הנעליה אם יש בזה מעשה צידה הוא כאשר

ספיקא דאוריתא [מצאתה בחידושי רע"א ביו"ד סימן פ"ז ס"ז בהג"ה שמצדד ג"כ מתחילה כסברתנו]. ולכאורה יש להביא ראייה להט"ז מתווספות כתובות ו' דהబיאו מתחילה ראייה לשיטת העורך דפ"ר דלא ניחא ליה מותר מהא דסוכה ל"ג דממעטן ענבי הדס ביום טוב ופריך והא מתkon מענה [ה"ינו שמק Shir ההדס יצאת בז] וממשני כגון שלקטן לאכילה ודבר שאין מתקון מותר ופריך והוא פסיק רישא הוא וממשני כגון דא"ל הווענה אחריתא אלמא כיוון דלא ניחא ליה בהאי תקון שרוי ודוחו התווספות וכן האור זרעו בהלכות שבת סי' נ"ט וז"ל הוואיל וא"ל הווענה אחריתא שרוי אפילו לר"ש דשמא לעולם לא יהא ציריך לשניה ואשתכח דלא תקון כל' ולאו פסיק רישא הוא אבל לר"י אסור דשמא יצטרך לה ואגלאי מלטה דכלי עבד עכ"ל הרי מוכח דגם בספק אם יש על הפעולה הזה גופא איסור ג"כ הוא בכלל דבר שא"מ דמותר לר"ש ויש לדוחות דשם עכ"פ תלוי הדבר בעניין דלהבא שמא יצטרך לה ויהיה תקון למפרע ע"י המיעוט הזה או לא יצטרך ולא יהיה תקון ודמי קצת להאי דగירית כסא וופסל בספק הוא אם יעשה חרץ ע"י גיריתו או לא אבל בעניינו אנו דנין על הפעולה שעשויה עכשו ודבר תלוי בספק דלשעבר אם עשה זהה היכא בלא"ה אינו אלא איסור דרבנן דהו"ל דבר שאין במינו ניצוד וא"כ הוא ספיקא דרבנן ונ"מ בועלמא היכא דהו ספיקא דאוריתא כגון שרוצה לנעל הדלת ומספקהליה אם יש שם צבי וכדומה שנכנס מתחילה לתוךו אפשר דהוא בכלל ספיקא דאוריתא אף שאינו מכין להצדיה. אכן מצאת ראייה לדברי הט"ז בדברי הרמב"ן במלחמות פרק כירה גבי המיחם שפינהו וכו' ומקשה הגمرا הלא מצרפ וקאמר ר"ש היא דאמר כבר שאין מתקון מותר והקשו הראשונים הא מודה ר"ש בספיק רישא ותירץ הרמב"ן דלהכי אינו אסור לשפוף מים למיחם ולא חישין למצרפ דשמא לא הגיע לצירוף אף על פי שנתחمم הרבה שהמים מנעו אותו ושמעו כבר נצטרפה ע"ש וכן תירץ המאירי שם הרי דגם בדבר התלו בספק דלשעבר ג"כ אמרין דבר שאין מתקון מותר כדברי הט"ז וא"ל דעתם הרמב"ן משום ספק ספיקא דא"כ אמאו אצטריך הגمرا לומר דר"ש היא אפילו להר"י יהא מותר אלא ע"כ דס"ל להגمرا זהה לא נכנס בכלל ספק ספיקא ומ"מ מותר זהה כשאינו מתקון וע"כ דברי הט"ז הנ"ל:

רמב"ם הלכות דעתות פרק ה הלכה יא

דרך בעלי דעה שיקבע לו אדם מלאכה המפרנסת אותו תחילתה, ואחר כך יקונה בית דירה, ואחר כך ישא אשה, שנאמר מי האיש אשר נתע כרם ולא חילו, מי האיש אשר בנה בית חדש ולא חנכו, מי האיש אשר ראש אשה ולא לקחה, אבל הטעשין מתחילין לישא אשה ואחר כך אם תמצא ידו יקונה בית ואחר כך בסופו ימיו יচזר לבקש אומנות או יתרנש מן הצדקה, וכן הוא אומר בקהלות אשה תארש בית תבנה כרם תעט, כלומר יהיו מעשר הפוכין כדי שלא תצליח את דרכיך, ובברכה הוא אומר ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לה עמוד ב

תנו רבנן: ואספת דגנן, - מה תלמוד לומר - לפי שנאמר: לא ימוש ספר התורה הזה מפיך, יכול דברים ככתבן?

תלמוד לומר: ואספת דגנן - הנגה בהן מנהג דרך ארץ, דברי רבי ישמعال; רבי שמעון בן יוחי אומר: אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזרע בשעת זרעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזרה בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה? אלא: בזמן שישRAL עושין רצונו של מקום - מלאכתן נעשית על ידי אחרים, שנאמר: העמד זרים ורעו צאנכם וגוי. ובזמן שאין ISR עושין רצונו של מקום - מלאכתן נעשית על ידי עצמן, שנאמר: ואספת דגנן; ולא עוד, אלא שמלאכת אחרים נעשית על ידן, שנאמר: ועבדת את איביך וגוי. אמר אביי: הרבה עשו כרבנן ישמعال - ועלתה בידן, כרבנן שמעון בן יוחי - ועלתתך בידן. אמר להו רבא לרבען: במתותא מיניכו, ביום ניסן וביום תשרי לא תתחזו קמא, כי היכי דלא טטרדו במזונייכו قولא שתא.

סוף משנה הלכות תלמוד תורה פרק ג הלכה י

כל המשים על לבו וכו'. רבינו ז"ל הרחיב פיו ולשונו בפירוש המשנה פ"ד דמסכת אבות על ההספקות שנוטנו גם לתלמידים גם לרבניים. וגם כי נראה מדבריו שרוב חכמי התורה הגדולים שבאותו זמן או כלם היו עושים גם פה איזדא לטעמה. והנה הוא ז"ל הביא שם ראייה מהלל הזקן [יומא ל"ה]: שהיה חוטב עצים ולומד. ואין ממש ראייה שהזה היה דוקא בתחלת למודו ולפי שהיה בזמןם אלפיים ורבות תלמידים אולי לא היו נותנים אלא למפורסים שבהם או שכלי מי שהיה אפשר לו שלא ליהנות היה עושה אבל כשזכה לחכמה ולמד דעת את העם התעללה על דעתך שהיה חוטב עצים. גם מה שהביא מר' חנינא בן דוסא [ברכות י"ז]: אינה ראייה שאם היה חזקה להתעשר לא היה צריך לשאול מבני אדם רק מן השמים היו נותנים לו כmozcher בתעניות [כ"ה]. אבל הוא ז"ל לא רצה ליהנות מן העולם הזה ואין דברינו אלא ברוצים ליהנות מן העולם הזה אבל שלא באיסור. וקרנא כתובות ק"ה]. שהיה מרוחח שהיה בודק באוצרות יין איזה ראוי להתקיים אותה אומנות יפה היא ובלא טורה גדול. ואין ספקשמי שחנוינו השם יתברך להתרנס מללאכתו אסור לו ליטול ורב הונא דהוה דלי דועלן כבר פירש"י ז"ל שהיה דولة להשקות שdotio ובהז אינן שאמרו במ"ש אחוזו [ט"ז]: רב יוסף איעסוק בריח"יא רב ששת בכשורי אמר כמה גדולה והביא עוד ראייה ממה שאמרו במ"ש אחוזו ז"ל מהה וכותב דלרפואה היה עושים כן בימות השלג להתחמם מללאכה שמחמתה את בעלייה. וכבר נזהר רשי ז"ל מהה וכותב דלרפואה היה כנראה באותה סוגיא ולהזיע. ואני מבין כוונת רבינו הלא נערם בעז כשלו אף כי סומים כי רב ששת סומא היה כנראה באותה סוגיא ואיך היה נושא קורות וא"כ ע"כ י"ל כרש"י שהיה נושא משא בתוך ביתו מקום למקום. ודחה שם רבינו ראית אמרם הייתה קניתות סוחר לומר דה"נו דוקא כשהיו חולים. ואמת הדבר שר' אלעזר בר"ש אמרו [ב"מ פ"ד]: שהיה חולה אבל מ"מ אם כוונת הכתוב לכך מה משבח התורה הרי כל בעלי מומין אף על פי שלא היוبني תורה ממתקיק יביאו ללחם כי הרואה עצמו בצער נודר לכך לצדקתו ונוטנין אותו לעניהם החולים וגם שר' אלעזר בידו היה לסלק היסורים מעליו כmozcher בהפעלים וכיון שכן היה גורם לעצמו ליהנות מד"ת וא"כ מהו שטוען רבינו ואומר והמעשים אשר ימצאו בגמרה מאנשי בעל מומין בגוף שאין תחבולה להם אלא לקחת ממון מותנו. גם שמצינו בדברי חז"ל [כתובות ק"ה]: שלתת דורון לת"ח שהוא כאלו מקריב ביכורים והביאו ראייה מאלישע כmozcher פ' שני דין גזירות וכן מצינו כשהיו הולכים לשואל לנביא היה נותנן לו דורון. ולפי פשוט דברי

רבינו גם דוחון אסור לו לקבל דאל"כ למה נדחך באוטו פסוק דהיתהanca סוחר למא הtmp בתורת דורון זהה. ומצינו בר' יוחנן שהיה מפרנסו הנשיא כדאיתא בסוטה (פרק היה נטול דף כ"א) גם בדברי קבלה מצינו גם לישובים לפני ה' יהיה לאכול לשבעה וכו'. ובסוף הזרע (חולין קל"ד) אמרין ההוא שכא דידיינר' דאתא לב' מדרשא קדם ר' אמי זוכה בהם ופיריר והיכי עביד הци והוא כתיב ונתן ולא שיטול מעצמו וממשני לעניים זכה בהם ואי בעית אימא אדם חשוב שאני כלומר ממנה ראש ישיבה דתניא והכהן הגadol אחוי גדלהו مثل אחוי. ופיריש"י שכא דידיינר' זחוב שלו מקום אחר לבני הישיבה וודאי דר' אמי לא היה חולה די לא לשני הци אלא ברא הוה ואפילו הци זכה בהם ולא הוקשה להם למה נטלו אלא מפני שנטלו בעצמו הא לאו הци שפיר דמי. ועוד דמשמע בפירושadam חשוב אפילו ליטול מעצמו שרי. ומה שהביא להשטייך החולקין ממעשה דר' טרפון [נדרים ס"ב]. ודיוונתן בן עמרם [ב"ב ח']. אדרבה ממש ראייה דאמר רבינו הקדוש שלא יכנס להתרנס משלו אלא ת"ח ואם איתא אסור הייך היה מכשילן לת"ח שתת להם מה שהוא אסור ועוד דלא מן השם הוא זה דודאי כל היכא שיש לו אסור לו להנות מדברי תורה וגם יש לו לערבד כל טצדקי אפשר שאם יהנה היה בתורת עני וכחה היא דיוונתן בן עמרם. וייתר נראה לומר דכל שאין לו משרא שרי להנות ויוונתן בן עמרם לפנים משורת הדין הוא שעבד וכך שאמרו שמא יונתן בן עמרם תלמידך הוא שאינו רוצה להנות בכבוד תורה דמשמע דזקא יונתן הוא דלא hei מתהני הא איןך הו מטהנו די לאו הци הל"ל שמא שום בן תורה הוא שאינו נהנה בכבוד תורה. ועודadam איתא אסור הייך לא נמצא שום אחד שייעמיד דבריו על דין תורה אלא יונתן בן עמרם לבדו: ופירוש המשניות שם באבות כך הם לדעת ר' ישמעאל אומר הלומד על מנת ללמד כלומר שאין כוונת למידתו לשם רק להתכבד בהיותו ראש ישיבה כמו שאמרו בפ' קונם [ס"ב]. לאhabba את ה' שלא תאמר אקרא כדי שיקראוני חכם אשנה כדי שיקראוני רב' או שאהיה זקן ווישב בישיבה, או שכוננו ע"מ למד וליטול שכר כמו שלומד איזה אומנות מספיקים בידו למדוד ולמד כפי כוונתו ולא יותר אבל הלומד ע"מ לעשות הוי לומד לשם ומספיקים בידו למדוד ולמד לשמור ולעשות כי כל אלה בכלל כוונתו כי לימוד התלמידים גם השמרו ממצות ל"ת ועשותו מוצאות עשה מעשה יאמר לו. בא ר' צדוק ואמר אל תטעה לומר כיוון שאני רואה שgam להלומד ע"מ למד מספיקין בידו כפי כוונתו שאין בו עון אשר חטא אל תוכין לשום אחת מהכוונות הרמזות בעל מנת למד. ובבחינת המכין השגת הכבוד אמר אל תעשם עטרה להתגדל בהם ובבחינת המכין למדוד כדי להתרנס כמו שלומד אומנות אמר ולא קרדום לחפור בהם. ותדע שתתי הכוונות אסורות שכך היה הלל אומר ודاشתמש בתגא חלף וכיון שהלל סתם דבריו הא למדת שכן הנהנה מדברי תורה איזה מין של הנהנה שהיה כלומר שלומד על מנת השגת כבוד או השגת פרנסתו נטול חייו מן העולם. גם משנה הלל שהזכיר הכתובה בפ"א כך פירושו לדעת ר' הוא אמר תחלה hei מתלמידיו של אהרן ומדד העולם שההולכים בדרכים ישראלים כאלה כוונתם לקנות שם או להרוויח, וכך שמכין לקנות שם אמר נגד שמייה וכו'. וא"ת מי הכנסי בתגא זה אם למדתי לא אוסיף עוד כי אם אלמוד אולי אתכין לקנות שם ואובד שמי וכשהלא אוסיף לא עונש או אם שמעתי אמר זה קודם שאלמוד לא אלמוד אמר ודלא מוסיף יוסוף אף על פי שלמד כיוון ששנה ופירש ה"ז קשה מכולם ודאי יוסוף אבל אותו רצה למדוד חיב מיתה הוא ומ"מ אם יש לו זכות תולה לו ולכך שינוי לומר בראשון יוסוף ובשני חיב מיתה. וכוגנד כוונת הרוחות הממון אמר ודاشתמש בתגא חלף וכן נכללות כל הנהנות ד"ת.

וה"מ המכין בהתחלה למדו לכוונות האלה או שאפשר לו להתפרק בלא שיטול שכר תלמידו אבל אם למד לשם שםים וachs"כ אי אפשר לו להתפרק אם לא יטול שכר מותר. זה נחלק לשישה חלקים אם שיטול מבוטה הבנים שכר למד בניו או למדדו. ואם שיישב ולומד וכל הבא לקרבו אל המלאכה יקרבבו לתורה ולמצות. ואם שיישב ודין אמרת לאמתו. וכל אלו החלקים למדנו היתר מפ' שני דיני גזירות דאמרין התם ת"ח המלמדין הלכות שחיטה והלכות קמיצה לכاهנים נוטלים שכרם מתרומות הלשכה וכתבו התוספות דاع"ג דאמרין בפ' אין בין המודר דשכר תלמוד אסור הכא אני דכל שעיה הי' יושבים ולא הי' עוסקין בשום מלאכה ולא היה להם בינה בתפקיד והיה מוטל על הציבור לפרנסם. מדבריהם למדנו שלא אסור שכר התלמוד אלא כשייש לו מקום אחר כדי פרנסתו. ומכאן יש למד לשני החלקים הראשונים שלפיכך הי' נוטלים שכרם מתרומות הלשכה מלמדין קרבנות ישראל והמוציא לכاهנים לפי שהרי הם מהנים בזה לישראל עצם שאם הכהנים לא יידעו איך יקריבו קרבנות ישראל ה"נ אם אין גדים אין תישיםDMI ומ"י תורה שמעה ונמצאת ח"ז תורה בטלת מלאיה וא"כ עליהם מוטל לפרנסם דה"ל Caino מלמדים אותם בעצם ושרי כמ"ש בשם התוספות. גם החלק השלישי נלמד ממה שאמרו בפ' הנזכר גוזרי גזירות כלומר דינין שגוררים גזירות שבירושלים נוטלים שכרם תשעים ותשע מנה מתרומות הלשכה. גם שם כתבו התוספות דעתמא לפי שלא היה להם ממה להתפרק וכשם שהיה מגבין השקלים אפילו בע"כ כ"ש שmagbiv בזמן הגליות כל מה שצורך להעמדת ציבור ואלמלא כן ח"ז היו כאובדים בעניינו ואין לך צורך ציבור גדול ממה שצריכין להעמיד בינם מורה צדק גם תלמידים ימלאו מקומם בהפרדה מן העווה"ז וכופין אלו לאלו על החוקים הקבועים על כך. ואמריןתו בגמרהאה דגוזרי גזירות לא רצוי מוסיפין להם לא רצוי אותו בראשיעי עסקין ומפרש רשי' בראשיעי שנוטלים שכר לדון יותר מכדי חייהם אלא לא ספקו אף על פי שלא רצוי ליטול מוסיפין להם. הכלל העולה שכל שאין לו ממה להתפרק מותר ליטול שכרו למד בין מהתלמידים עצמן בין מן הציבור. וכן מותר לו ליטול שכר מהציבור לדון או מהבעלי דין אחר שמירת התנאים הנזכרים בהלכות סנהדרין. ואחריו הודיע ה' אותנו כל זאת אפשר לומר שכונת רבינו כאן היא שאין לאדם לפרוק על מלאכה מעליו כדי להתפרק מן הבריות כדי למדוד אבל שילמוד מלאכה המפרנסת אותו ואם תספיקנו מוטב ואם לא תספיקנו יטול הספקתו מהציבור ואין בכך קלום. וזהו שכתב כל המשים על לבו וכו'. והביא כמה משניות מורות על שרואו למדוד מלאכה ואףלו נאמר שאין כן דעת רבינו אלא כנראה מדבריו בפירוש המשנה ק"ל כל מקום שהלכה רופפת בידך הילך אחר המנחה. ורקינו כל חכמי ישראל קודם זמן רבינו ואחריו נוהגים ליטול שכרם מן הציבור וגם כי נודה שהלכה דברי רבינו בפירוש המשנה אפשר שהסבירו כן כל חכמי הדורות ממשום עת לעשות לה' הפרה תורתך שайлוי לא הייתה פרנסת הלומדים והמלמדים מצויה לא הי' יכולם לטrhoת בתורה כראוי והיתה התורה משתמשת ח"ז ובஹייתה מצויה יכולם לעסוק ויגדל תורה ויאדר:

רמב"ם סוף הלכות שמיטה וובל

ולמה לא זכה לי בנחלת ארץ ישראל ובביזתה עם אחיו מפני שהובDEL לעבד את ה' לשרתנו ולהוראות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים שנאמר ירו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל, לפיכך הובDEL מדרכי העולם לא ערכין מלחמה כשאר ישראל ולא נוחLIN ולא זוכין לעצמן בכח גופו, אלא הם חיל השם שנאמר ברך יי' חילו,

והוא ברוך הוא זוכה להם שנאמר אני חלקר ונחלתך. ולא שבט לו בלבד אלא כל איש ואיש מכל בא העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מدعو להבדל לעמוד לפני " לשפטו ולעובדו לדעה את " והלך ישר כמו שעשה האלים ופרק מעל צוארו על החשבונות הרבים אשר בקשׁו בני האדם הר' זה נתקדש קדש קדשים ויהה "י' חלקו ונחלתו ליעולם וליעולמי עולמים ויזכה לו בעה"ז דבר המسفיק לו כמו שזכה לכהנים ללויים, הר' דוד ע"ה =עליו השלום= אומר יי' מנת חלקו וכוסי אתה תומיך גורלי.

רמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק ג הלכה ט

פתחי תשובה יורה דעה סימן קנדז ס"ק א

ואם הוא בפרהסיא וכותב בשל"ה בשער האותיות סוף אותן א' דעל קידוש השם מברכין בא"י אמר' האקב"ז לקדש שמו ברבים כדין הרבה מ"ע שמברכין על קיומן וע"ש ג"כ הטעם למה מברכין לקדש ואין אומרים על קידוש ע"ש:

ספר המצוות לרמב"ם מזכות עשה ט

ומסתור נפשנו למות ביד האונס על אהבתנו ית' ואמונתינו ייחודה.

רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ה הלכה א

כל בית ישראל מצוין על קדוש השם הגדול הזה שנאמר ונקדשתי בתורת בני ישראל, ומזההין שלא לחללו שנאמר ולא תחללו את שם קדשי, כיצד כשיעמוד עובד כוכבים ויאנוו את ישראל לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה או ירגנו יעבור ואל ירגג שנאמר במצות אשר יעשה אוטם האדם וח' בהם, וח' בהם ולא שימوت בהם, ואם מת ולא עבר הרץ זה מתחייב בנפשו.

בדין נסח ברכת קידוש השם.

ארכו תרבות

שאלה: מי יתןראשי מים ועינוי מקור דעתה על חללי בת עמי, שנחרגו נטבחו ונשרפו על קידוש שמו הנadol על ידי הרשעים הגרמנים ימ"ש, ובזכרי את „היום השחור“ — כפי שייהודי גיטו קובנו כינו את היום המר והנמהר, יום ח' לחודש מרחשון תש"ב — נפשי עלי תחתוגג ולבי נאם בקרבי על הרג אנשיים נשים וטף, זקנים עם נערים, יונקים ועולים טפוחים בזרועות אמות רחמניות, כולם נטפו בידי האויב אשר לא ידעرحم, הרג ולא חטל ורואה דם נקיים טהורים וקדושים.

או ביום ההוא יצא הצו מנהצאים הארוירים שעיל כל יושבי הגיטו בלי שום יוצא מהכל מוטל להתייצב ב„מגרש הדמוקרטי“ (דעת אקרاطיע פלאץ) שבתוך הגיטו לשם סקירה על יד הגרמנים, וכל שלא יملא אחורי הצו הזה ויישאר בבתו אחת דתו להמית. אין לשער ואין לתאר את גודל הפחד והבהלה שאחزو את היהודי הגיטו, כולם ידעו שכיום זה יוכרע גורלם אם לשפט או לחסד, וכולם יעברו תחת שבט הבקרות של מטה החובלים והזעם של הרוצחים שיחרזו את משפטם לחיים או למות.

בתיהם הגיטו התרוקנו מיוושביהם, הורים הובילו את ילדיהם הקטנים ובנים תמכו ופעדו את אבותיהם הזקנים שהלכו על משענתם, חולים ותשושי כח נישאו על ידי בני משפחתם, כולם הלוידילך ובכח למגרש הזוועות, קולות הבליה והתאניה ואניה בקעו את האיר תנות לא אוכל את קולות השבר היגון והאנחה שנשמעו מכל צד, לא ידענו מה בסופנו אבל אחת ידענו נגוזנו ו Abednu. ויום זה היה يوم טగיר וסופה הנשם והשלג נתכו ביחד מן השמים כאילו יוושבי מרים בשמי ערבות מלאכי מעלה משרתי אל

עליו גם הם נבاهו נחפזו וזה אל זה שואלים, איה אל אלים, אנת, שוכן מעולים רחם על שארית צאן מרעיתך המובל לטבח צאן טבחה.

ובכלת התאפסו על המגרש הזה כל יושבי הגיטו שטנו אז כשלושים אלף איש שחיכו להופעתו של אחד מהמרצחים הגרמנים, שהיה ידוע לשמצאה בשם רוקא, הוא היה הסעלעקטאָר מטעם הגיטפו ובידו ניתן הגורל של כל יהודי הגיטו כחומר ביד היוצר ברצותו מחייה וברצותו ממוותה.

ואז במעמד זה ניגש אליו ר' אליהו מווארשה הי"ד, אחד מהפליטים שנמלטו מווארשה לליטא בחפשו מפלט לנפשו, אבל נפל מן הפה אל הפה, שהרי גם ליטא הגיעה ידם הטמאה של הנאצים שאמרה לכלה את ישראל, ומכיון שהייתם הכיר את דרכם של הרשעים הללו, הוא ידע שחלק גדול מהנצבים על המגרש הזה יספה ולא יזכה לראות את אור החיים עלי אדמות כי מחר למועד הזה יוצאו אלפיים להורג, — הוא שאל אותו מהו נוסח הברכה שעל מקדשי שמך יתברך מוטל לבך, האם עליהם לבך אקב"ז „על קדוש השם“ — לפני מותם, או עליהם לבך אקב"ז „לקדש את השם“, והוא אמר לי, כי הוא רוצה לדעת בעצמו איך לבך, אם ח"ז יגיע לידי כך, ומלבד זאת הוא רוצה לקיים מצוה, אולי האחרונה בימי חייו, והיא, לעבור בין הפוקדים למות ולמתם כדת מה לעשות אם חגי"ע שעתם האחרונה ולזכותם שיברכו את הברכה כפי הדין.

תשובה: בספר יוסף אומץ אותה תפ"ג מובא נוסח הברכה שמוטל על מקדשי השם לבך, ונוסח הוויידי של מו"ה אשר מק"ק פרנקלפורט שקידש את השם זיהו, „ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קידשנו במצבינו וצונו לאחיך שם הנכבד והנורא היה וההוה והעתיד להיות בכל לבבנו ובכל נשנו ולקדש שמו ברבים ברוך אתה ה' מקדש שמו ברבים, ואחר כך יאמר שמע ישראל וימסר צווארו על קדושת שמו“.

ובשל"ה שער האותיות סוף אותה ר' כתוב שיש לבך בנוסח זה: „ברוך אתה ר' אקב"ז לkadש שמו ברבים“, כדי הרבה מצוות עשה שמברכין

על קיומו, ועיי"ש שכח גם כו הטעם מה מברכין «לקדש» ואין מברכין «על קידוש», שהטעם הוא כמו שכח הריב"א שכל מצוה שאפשר לעשות על ידי שליח יש לברך ב«על» אבל מצוה שהוא צריך לעשות בגופו ואי אפשר לעשותה על ידי שליח יש לברך בלא מ"ד, ועיי' ברא"ש ובר"ן שכחובו שכדברי הריב"א משמע קצת מסברת התלמוד, ונראה מדבריהם שהם מסכימים עם סברא או עי"ש שתידצו בטוב טעם ודעת מה שהקשה על הריב"א מנוטחן של איזה ברכות, וקידוש השם הלא מצוה שהוא בגופו ולכון צריך הוא לברך עליה בלא מ"ד. עי"ש היטב בשלה.

ועי' בפ"ת סימן קנ"ז סק"ו שהביא את דברי השל"ה שיש לברך בנוסח זה ומצאתי ג"כ בריקנתי סימן ע' שכחוב כהשל"ה, ולפי דברי הרוקח דס"ל שכל דבר שבן נח מצוה אין מברכין יהיה תלוי בפלוגתא דרבבתא, היינו רשיי חוט' ורמב"ם, אם בן נח מצוה על קידוש השם.

ומכל ת הוריתך לו שלפי דעתך יש לברך כפי הנוסח של השל"ה והיינו, «ברוך ת' ה' אكب"ו לkadש שמו ברבים» וכן דעתך לברך.

וחקרוש הות ר' אליהו ה"ד שנה ושילש את הנוסח הזה של הברכה ולימד גם ליהודים אחרים שתהא ברכת זו משוננת ומחודדת בפיהם כדי שידעו איך לברך לכשתגיעו שעתם ח"ו למות מות קדושים.

ואחרי איזה זמן בא אליו שוב הקדוש הנ"ל וסיפר לי שגם הגאון ר' אלחנן וואסערמן ה"ד גם הוא לימד את בנו הרה"ג ר' נפתלי ה"ד שגם הוא היה שם, את נוסח הברכה כהשל"ה ואמר לו את זה בשם מרן רבנו וחפץ חיים זצ"ל.

ואני גם כו שמעתי מנגדו של החפץ חיים הגאון ר' יהושע לעוויניגנסאן ה"ד שהיה גם כו בגיונו שכח שמע מהחפץ חיים זצ"ל בהיותו ברוסיה בזמן המלחמה העולמית הראשונה בעת שהשתוללו ברוטיא מחנות המריצחים של פטולורא, מאכננא ועוד שהרגו ביהודים, שיש לברך את הברכה כפי הנוסח של השל"ה.

גור אריה פרשת בא פרק יב פסוק א

דם פסח ודם מילה. דוקא אלו שני דמים נתן הקדוש ברוך הוא לגاءו את ישראל בהם, כי מתחלה היו ישראל עבדים לפרקעה - ובשביל המילה היו עבדים להקב"ה, שהרי מפרשין טעם המילה מפני שהוא אותן אותן שאות האדם שראה רשות להיות עבד להקב"ה, שככל עבד צריך שייהיו חותם עבדות, כדתנן במסכת שבת (נח). אין עבד יוצא בחתום שלו בשבת, עיין התם. וזהו שאנחנו אומרים "ועל בריתך שחחתמת בבשרינו" (ביברchat המזון). ובמילה לחוד לא סגי, כי העבד צריך שייהו עובד, ואם אינו עובד אין כאן עבדות, וכך נתן להם הפסח שייהו עובדה, דבר כל מקום נקרא "עובדת", כדכתיב (פסוק כ) "מה העבודה הזאת לכם", ועוד נאמר (להלן יג, ה) "ועבדת את העבודה הזאת בחידש זהה". ובפסח לחוד לא סגי להיות עבדים להקב"ה, כי המילה היא שהאדם הוא נקרא עבד להקב"ה, ואילו פסח לא היו רק עבודה אחת, ובשביל זה אין ראוי לגאותה עולמית, אבל כאשר הוא עבד להקב"ה והוא עובד בוראו - זה הוא עבד גמור, שבשביל שהוא רשום לעבדות והוא עובד - זה עבדות גמור. ולפיכך אמרה תורה "כל בן נכר לא יאכל בו" (פסוק מג), כי אחר שהפסח הוא עבודה להקב"ה, כדכתיב (להלן יג, ה) "ועבדת את העבודה הזאת וגו'", אין ראוי שייהו ערל - ואין רשום להיות עבד לרבו - שייהו אוכל בו, ושלא יעשה פסח, שייהו עבודה להקב"ה, אלא הרשם להיות עבד גמור, אבל עבד עראי לא, שאין זה עבד גמור. אבל אותו שהוא רשום לעבדות, והוא עובד, זהו עבודה גמורה, וזה נקרא "כי לי בני ישראל עבדים" (ויקרא כה, נה) ולא עבדים לעבדים (קדושים כב ע"ב), וגאלם הקדוש ברוך הוא מן עבדות של פרעה. ובספר גבורות ה' (פל"ה) נתבאר עוד טעם אחר, והכל נכון וברור עיין שם:

ואם תאמר למה ד' ימים הקדים לקיחתו ולא ב' ימים, יש לומר דכל דעתך להיות מתעסך קודם במצבה יש לעשות, וכך מצינו בפסח ד' ימים מבקרים אותו ממום (פסחים צו). וכך הקדים לקיחתו ד' ימים, שכן שיערה התורה דבמי ד' ימים, אם אין אדם רואה ביום זה ראה ביום אחר, וכך ציר ביקור ד' ימים, וכיון שיוכל לעסוק בו ד' ימים יש להקדים לקיחתו ד' ימים, כדי שייעסקו בו ד' ימים, וזה יזכה לגאותה. ועוד, שכן דafkaה לציר ליקח אותו קודם שחיטתתו - ציוגה התורה ליקח אותו בעשור לחידש, כי עד עשרה הוא מנין הפשט, ומן עשרה ואילך מונה מספר מרכיב י"ב וכו', וזה הוא מספר אחד עד י"ד שבו שחיטת הפסח, ולא נקרא קדימה, ולפיכך ייקח אותו בעשרה לחודש קודם שיתחיל לספור המרכיב, וזה קדימה נקרא:

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף לח עמוד א

אמר רב שמון בר אבא א"ר יוחנן: עבד שברח מבית האסורים - יצא לחירות; ולא עוד, אלא שкопין את רבו וכותב לו גט שיחזור. תנן, רשב"ג אומר: ביןvr כר וביןvr כר ישטעבד; ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן: כל מקום ששנה רשב"ג במשנתנו - הלכה כמותו, חז"ץ מערב וצדן וראייה אחרונה; בשלמא לאבי, מוקי לה להאי לפני יאוש והאי לאחר יאוש, אלא הרבה, דאמר: לאחר יאוש, קשיא דרבבי יוחנן אדרבי יוחנן! אמר לך רבא: טעמא מא? משום דחזקיה, בורך שאני, השטה לקטלא מסר נפשיה, אפילו אףיל נפשיה לגיטיות? אמרתיה דמר שמואל אשتبאי, פרקוה לשום אמהתא ושדרוה ליה, שלחו ליה: אנן כרשב"ג סבירה לנו, את אי נמי כרבען סבירה לך, אנן לשום

amaha ta parokin la nihla. v'aino savor: lefni yosh hova, v'la hay, la achar yosh hova, v'shmo'al la mi'bu'i' dashtubodi la meshutabd ba, ala gitat chayrotan nemi la azercha, shmo'al l'tumia, d'amr shmo'al: hamafkir ubdu yitz'a l'hayot, v'aino zrich get shiheror, shnara: v'kol ubdu aish makna t'sof, ubdu aish v'la ubdu ash? ala, ubdu shish lo r'shot larbo ulio kroi ubdu, shain lo r'shot larbo ulio ain kroi ubdu.

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף נז עמוד ב

עליהם הכתוב אומר: כי עליך הרגנו כל היום נחשבנו כצאן טבהה. ורב יהודה אמר: זו אשה ושבעה בניה. אתיוו קמא לקמיה דקיסר, אמרו ליה: פלח לעבודת כוכבים! אמר להו, כתוב בתורה: אני ה' אלהיך, אפקוהו וקטלווהו. ואתיוו לאידך לקמיה דקיסר, אמרו ליה: פלח לעבודת כוכבים! אמר להו, כתוב בתורה: לא יהיה לך אללים אחרים על פני, אפקוהו וקטלווהו. אתיוו לאידך, אמרו ליה: פלח לעבודת כוכבים! אמר להו, כתוב בתורה: זובח לאלהים יחרם, אפקוהו וקטלווהו. אתיוו לאידך, אמרו ליה: פלח לעבודת כוכבים! אמר להו, כתוב בתורה: לא תשתחוה לאל אחר, אפקוהו וקטלווהו. אתיוו לאידך, אמרו ליה: פלח לעבודת כוכבים! אמר להו, כתוב בתורה: שמע ישראל ה' אחד, אפקוהו וקטלווהו. אתיוו לאידך, אמרו ליה: פלח לעבודת כוכבים! אמר להו, כתוב בתורה: מתחת אין עוד, אפקוהו וקטלווהו. אתיוו לאידך, אמרו ליה: פלח לעבודת כוכבים! אמר להו, כתוב בתורה: ה' האמרת וגוי וה' האמירך היום, כבר נשבענו להקדוש ברוך הוא שאין אנו מעבירין אותו באח, אף הוא נשבע לנו שאין מעביר אותנו באומה אחרת. א"ל קיסר: אישדי לך גושפנקא וגחין וشكلיה, כי היכי דילימרו קביל עליה הרמנה דמלכא, א"ל: חבל עלך קיסר, חבל עלך קיסר, על כבוד עצמן קר, על כבוד הקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה! אפקוהו למיקטלה, אמרה להו אימהה: יהבוחו ניחלי ואינשקייה פורתא, אמרה לו: בני, לנו אמרו לאברהם אביכם אתה עקדת מזבח אחד ואני עקדתי שבעה מזבחות! אף היא עלתה לגג ונפלה ומיתה. יצחה בת קול ואמרה: אם הבנים שמחה. ר' יהושע בן לוי אמר: זו מילה שניתנה בשמיini.

ש"ת שאגת אריה (ישנות) סימן לז

שאלה הא דתניא במנחות סוף פ' הקומץ (ד' לז) אין לו זרוע פטור מן התפילהן اي פטור נמי משל ראש או אינו פטור אלא משל יד בלבד אבל בשל ראש חייב: וכו' הילך נ"ל שני שאין לו זרוע מניח של ראש לחוד וمبرך עליו והוא דתניא אין לו זרוע פטור מן התפילהן בש"י לחוד מיריעי אבל בש"ר חייב.

שו"ת מנהת שלמה חלק א סימן י

בדבר פתיחת מקרר חשמלי בשבת

لتועלות המעניינים, אקדמיים לבאר בקצרה את התהיליך של מחזור הקירור והפעלת המנווע: עקרונות הקירור הם:
א) מدت ההתקאות של נזול תליה בלחץ, ככל שהוא גדול לחץ הגז דרושה טמפרטורה גבוהה יותר לאידי מהיר של הגז. ב) התפשטות הגז גורמת להורד הטמפרטורה, והתכוכחות גורמת לעליית הטמפרטורה. "מחזור הקירור" הוא ככללו: המנווע מפעיל קומפרסור הדוחס את הגז ללחץ גבוה. בתהיליך זה מתחمم הגז, כשהלחץ מגיע לערך מסוים נפתח שסתום והגז עובר לצנור מפוצל אשר הוא מתפרק מהאור שבסביבתו, ולעתים בעזרת מאוורר, הגז מתפרק ע"י קר במקצת ו בשל לחץ הגבוה הוא משתנה לנזול, מכאן הוא עובר דרך שסתום אחר לבית קובל רחב יותר הנקרא תא קירור, מעבר לתא זה הוא מתפשט במהירות והתפשטות זו גורמת לירידה חזקה בטמפרטורה, קר שדפנות תא הקירור מתפרקים מאד, האור שבמקרר (וכן האוכל שבמקרר) מוסרים אז מתחם לדפנות תא הקירור וכן יורדת הטמפרטורה בתוך המקרר, והגז שבתא הקירור מתחمم ע"י קר, הגז עובר שוב לקומפרסור הדוחס אותו ללחץ גבוה ומהיר מחדש.

על מנת לשמר על טמפרטורה רצiosa בתחום המקרר נמצא בו גם מושט, עיקר מבנהו הוא כדלקמן: בתחום המקרר נמצא מיכל קטן של גז מסוים (газ זה שונה מהגז המשמש בתהיליך הקירור, הוא אינו משתנה לנזול בתנאים שבמקרר) המחבר ע"י צנור דק למפווח העשי מחומר גמיש, כאשר הטמפרטורה שבמקרר עולה מתחש גז זה, ובהתפשותו הוא גורם להתפשטות המפווח, התפשטות זו גורמת לסגירת מעגל חשמלי ע"י זה שנוצר מגע בין שתי נקודות המגע של המפסק החשמלי, רק אז יכול המנווע של מכונת הקירור להתחיל בעבודתו כמתואר לעיל, עם ירידת הטמפרטורה במקרר מתקען נפח הגז במושט והמפווח מתחזק שוב, בטמפרטורה מסוימת שנקבעת לפי מצב שני המגעים של המפסק, המעגל החשמלי נפתח שוב ופעולה הקירור נפסקת. ע"י התאמת המושט, (הרגולטור) כלומר ע"י שינוי המרחק בין המפווח והחלק השני של מפסק המושט ניתן להוריד או להעלות את מدت הקור במרקער.

א. פשוט וברור שבשבעה שהנווע עובד אין לחוש כלל לפתיחת הדלת, כי אף על פי שהחומר הנכנס בתחום המקרר גורם להאריך יותר את זמן העבודה, ויש לעיתים שלא פתיחה היה נפסק תיכף, ורק הפתיחה גורמת להמשך העבודה, מ"מ אין זהו שום איסור, והרי זה דומה לסתור את החלון כדי שלא יכנס הרוח ויכבה את הנר, והינו שמניעת כבוי אינה חשובה כל כגרם הבURAה, והוא הדין בנידון דין. אין זה שיר' כלל למוסיף שמן בנר שחייב משום מבער כי שם השמן שהוא מוסיף, הוא עצמו בוער, משא"כ כאן, עבודה המנווע היא ע"י הפסקת הזרם, ואילו החומר הנכנס לא בוער ולא מבער אלא מונע רק הפסקת מעגל הזרם, וכיון שכך פשוט הוא שלא כלום הוא. ואף שגם המקרר הוא במצב כזה שפעולות הזרם קרובות להפסק יש לחוש שפתיחה הדלת מזיזים קצת את המקרר ומקדים בכך להפסיק תיכף עבודה המנווע, /הurret המחבר/+שוב שמעטי ממומחה חשוב שפתיחה הדלת או הזרה אינם משפיעים כלל להקדים מיד את הפסקת המנווע. גם יש לדעת שכדין

שבמאמר זה הוא רק במקרים הפעיל ע"י דחישה והतפשות גזים, ולא במקרים ספיגה שם יש הדלקת גופו חימום, וכן לא במקרים שיש להם אפשרות שהבעיות בהם שונות ואין דומות לסוג זה שגם דנים בו+ אף עפ"י כן יבואר להלן שאין לחוש担忧.

ברם נראה שאם ננקוט שאסור לפתח את המקרה בשעה שהמנוע שבת ואינו עובד, משום איסור גרם מלאכה אסור שלא במקום הפסד, יש לדון אם בין השימושות של ערבות שבת היה נח, שהוא אסור לפוחחו בכל השבת, גם בשעה שהוא עובד, משום טעמא דמגוז דאיתקצאי לבין השימושות איתקצאי לכולי יומה, והוא אסור אף על פי שהפתיחה היא כמו לצורך גופו ומקומו, כיוון שבין השימושות היה אסור גם לצורך גופו ומקומו ומילא אמרין מגוז דאיתקצאי, ופשטותו הוא אמרין מגוז דאיתקצאי לאסור גם טלטול של חלק מהכל, וכשהיא דמוונית בשבת מ"ד ע"ב, עיין שם. וכן מבואר בש"ע או"ח סי' ש"י לעניין כייס שהיה בו מעות בבייה"ש שהcis נעשה בסיס, והוא אסור להכנס בו ידו, אף על פי שטלטול כל הבגד מותר. וכן לעניין מהה שעמדה עליה מנורה בבייה"ש, סובר הט"ז שמקום העמדת הנרות נחשב בסיס והוא אסור בטلطול, ושאר כל המפה מותרת, עיין שם ובפרמ"ג. וכן מצאו בעוד כמה מקומות והוא פשוט וא"צ לפנים, וכך כן הכא הרי טלטול המקרה עצמו מקום לאסור מפני שמייחד לו מקום מחמת חשיבותו והוא מוקצה מחמת חסרון כייס ועיקר טלטולו הוא רק פתיחת הדלת וגירתה וכיון שכן לכך שפיר שיר לומר בזה מגוז דאיתקצאי.

ואין לומר, כיוון שהאיסור הוא רק מחמת דבר אחר לא חל על זה שם מוקצה דהא בית שהוא מלא פירות ונפתח ביום טוב, שניינו בבייצה ל"א ע"ב, שנוטל מקום הפחת, כתבו רשי ותוספות שככל זה דוקא באופן שהסתירה עצמה אסורה רק מדרבנן, אבל באופן האסור מדאורייתא נאסרין שפיר הפירות משום מגוז דאיתקצאי, אף על גב שהקצת הפירות היא רק מחמת איסור פתיחת הבית ולא מחמת עצמו, ואפילו להחולקים ומתיירים שם את הפירות בכל עניין מפני הטעם שלא נקרא מוקצה מחמת איסור אלא א"כ האיסור הוא בגוף הדבר (עיין שם בר"ז) מ"מ הוואיל ואין אנו דנים על האוכל שבתוך המקרה אם הוא מוקצה או לא והדין הוא רק על טלטול הדלת מסתבר דחשיב שפיר שהאיסור הוא בגוף הדבר, קלומר כמו שבין השימושות הי' אסור לטلطול ולפתח את הדלת כך אסור בכל השבת, ואף על גב שלא הוקצה בבייה"ש =בבין השימושות= אלא מחמת איסור דרבנן ג"כ אסור כմבואר שם בתוס', הן אמן לדעת הרמב"ן בריש מסכת ביצה ובפרק חבית, סוסובר שבלא דחיה בידים אמרין שם נסתלק האיסור בהיתר נסתלק גם המוקצה, נראה שמותר גם בנידון שלנו, אבל הרי נPsi רבוואי דפליגי עליה, וכיון שכן צריכים לכך להשאיר את דלת המקרה פתוח כל ביחסם"ש =בבין השימושות= אז יכול לפתח ולסגור בכל השבת בשעה שהמנוע עובד.

אך צ"ע קצת מהמג"א, סי' רע"ז סק"א, שסובר בנהר שמנונה ממש נגד פתיחת הדלת, וגם קרוב אל הדלת, אסור לפתח בשבת את הדלת אפילו בנחת, ואפילו בשעה שאין הרוח מנשב עיין שם, ובכ"ז לא אומרים שם הייתה הדלת סגורה בבין השימושות שהיא אסור לפתח את הדלת בכל השבת, גם לאחר שכבר כבה הנר מטעמא דמגוז דאיתקצאי, ואעפ"י שלענינו בסיס אנו אומרים שאין הדלת נעשית בסיס להנר, היינו משום שהabit

חשוב טפי, ובטל גבי הבית טפי מלגבי הנר, אבל באופן זה שהוא מוקצה מהמת איסור כיבוי, למה יהא מותר לטלטל אח"כ את הדלת בשבת הרי אף במחובר שיר מוקצת צה, כמובן בכמה מקומות / הערת המחבר/+הואיל וראיתי שגדולי תורה כתבו במחובר אין זה חשיב טלטול וליכא איסור מוקצת הנסי מפרש: בשו"ע או"ח/ ס"י ש"ב ס"ו "מקנחים בשבת בעשבים לחים אפילו הם מוחברים בלבד שלא ייזם", וכותב המג"א בסק"ז מפני "שהם מוקצים" ולא שר' אלא בלי' שם הצעה, ואף שרבים השיבו עלי' בה כמובא שם במחה"ש, הינו מופיע שסוברים דהואיל והוא פחות מג' דלא אסור משום משתמש באילן אמרין נמי דלא איתקצאי כלל מטלטול במחובר כיון שראים לקינוח, ורק מטלטול גמור ואכילה לאחר שנתלושו שפיר אמרין מגו דאיתקצאי הויל ולא רקטיינהו מעתמול, וכן פירשו דמה שאמרו שלא ייזם הינו שיזהר לא לתלוש, וכן הוא במג"א או"ח/ ס"י ש"ח ס"ק ל"ט לעניין זמורה המחברת לקרקע דף למטה מג' טפחים דלא אסור משום משתמש במחובר מ"מ אסור לטלטול משום מוקצת כאמור שבת קכ"ה ע"ב ועי"ש בלבושים שרד, וכן מבואר בט"ז ס"י של"ז סוף סק"ד ובשו"ע הרב סעיף ד' ובקוצר שו"ע ס"י פ' אותן ס' שכתו כולם דגם במחובר שיר איסור טלטול משום מוקצת, ועי"ש בפמ"ג במא"ז סק"ד דעתמא דמותר לילך ע"ג עשבים בשבת הוא משום דרגליו לייכא איסור טלטול מוקצת, וכן כתוב נמי הפמ"ג במשב"ז ריש ס"י של"ח לעניין פעמן שמחובר לדלת דאי הוא חשיב כלי شاملאכטו לאיסור הי' אסור גם בטלטול משום מוקצת, גם התפא"י כתוב בכלכלת שבת בסוף כליל מוקצת "אסור לטלטול מוקצת אפילו מוקצתן כgon להניד עליה בהailן אפילו שנשאר האילן עומד במקומו", וכיון שכן נראה פשוט דה"ה נמי דamerin מגו דאיתקצאי במחובר, וגם נלען"ד דאף אם נאמר דהזהות עשב מחובר לא חשיב טלטול, הינו מפני שמאליו הוא חוזר תיכף למקומו הראשון משא"כ הכא+ (ועין בכע"ז בפרם"ג סוף ס"י רע"ז במא"ז). ואפשר דכיוון שע"י עכו"ם, או מן הצד, יכולם להעביר את הנר למקום אחר لكن אין הדלת נעשית מוקצת, ואין זה דומה למוקצת מהמת בסיס לדבר האסור שאין אנו אומרים כן, משום דשני הטעם, שהביסיס נחשב כגוף אחד עם המוקצת ורואין את הביסיס עצמו כמוקצת, ובדבר שהוא מוקצת מהמת עצמו לא שיר כלל הר טעמא, משא"כ כאן. ועיין גם /בא"ח/ בסוף ס"י רנ"ט לעניין פתיחת פי התנור בלילה שבת, דלכו"ע אסור ע"י ישראל אם ידוע שיש שם גחלים לוחשות מפני שהרוח מבער את הגחלים, וכיון שכן, איך רשאי לפותחו למחר, והא מגו דאיתקצאי לביה"ש איתקצאי לכלי יומא, ואולי גם שם אם נזהר הרבה אפשר לפתח את התנור גם בבין השימושות. עכ"פ נמצא שבנידון שלנו אם ירצה להוציא או להכניס אוכלין ומשקין לתוך המקrr אין לו תקנה, אלא לפתח ולסגור את הדלת ע"י טלטול מן הצד, שモותר לצורך דבר המותר, או בגופו וככל אחר יד, דקיל טפי ומותר בכל עניין. ועיין בשו"ע הרבה ס"י רע"ז סעיף י"ד, שטלטול באחרוי ידי נקרא טלטול בגופו, "והתוספות שבת" סובר, שם רגילים תמיד לטלטל את המוקצת ביד אחת והוא נוטל בשתי ידיים חשיב נמי כטלטול מן הצד.

אבל כל זה>Dוקא אם המקrr היה נח בכל הזמן של בין השימושות, משא"כ אם במקצת בה"ש עבד המנווע נראה שימושו, כמובן בפרם"ג בא"א סוף ס"י רע"ט, שמהגמ' שבת מ"ג ע"א מוקח שדווקא אם היה מוקצת כל בה"ש הוא אסור, ולא כשהוקצת רק למוקצת בה"ש. ומפורש יותר בשו"ע הרבה ס"י ש"י סעיף ז': "וכל זה בדבר שהיה

מוקצה כל ביה"ש אבל דבר שהיה ראוי בבייה"ש אפילו במקצת בלבד ואח"כ נתקלקל ואח"כ חזר וניתקן חזר להיתרו, ואין אומרים מתוך שהוקצה ונאסר כבר במקצת השבת הוקצה לשארית השבת כולה". ומסתבר שהוא הדין גם להיפך, שם שאמרו באם' ביצה ל"ע"ב, באומר אין בודל מהם כל ביה"ש, ומובואר במג"א תחילת ביה"ש בלבד. ומה שאמרו באם' ביצה ל"ע"ב, באומר אין בודל מהם כל ביה"ש, ומובואר במג"א ובמה"ש ס' תרל"ח סק"ו, דבאמצע ביה"ש לא מהני תנאי משום ספיקא דדילמא כבר לילה עין שם, אפשר שמוקצת מלחמת מצה חמור יותר, כיוון שגם באמצע היום נעשה מוקצת לכל היום, ואין אומרים שאין מוקצת לחצי שבת, עי"ש במשנה ברורה וביביאור הלכה ד"ה דהזמןה לאו מילתא שהביא שם בשם "המור וקצעה" בסוכה שישב בה אחר שקידש היום ולא ישב בה בין השימושות דאיתנה נאסרת אלא לשעה זו שיושב בה כיוון דהזמןה גרידא לאו מילתא ולא איתקצאי בבייהם"ש, וכן כתוב שם שם תלה נוי סוכה באמצע היום דאין אישור מתייחל אלא מביהם"ש שאחר זה אבל משעה שתלה עד הערב לא מיטסרא הויל ולא הוקצה בבייהם"ש, והוא פלאי, הרי גם באתרוג ולולב קי"ל דהזמןה לאו מילתא ולא מיטסרי אלא משעה שנטלו אותם ביום למצה ואפי"ה נאסרים לכל היום אף על גב דלא הוקטו בבייהם"ש, וגם פשוט הדבר באתרוג שיחדו למאל והי' מותר ודאי כל הלילה לאכלו דם"מ אם נמלך עליו ביום ונטלו למצה ודאי נאסר לכל היום. /הערת המחבר/+נעלן"ד דאתרוג שיחדו למצה אף על גב דשרי בטולטול מ"מ חשוב לעניין אכילה מתחילה בין השימושות של יום א' כמוקצת מלחמת חסרון כיס כմבוואר בבייהם"ש ע"ב בתוד"ה כל בהפריש ז' אתרוגים לזר' ימים דאתרוג של יום ראשון חלק משאר הימים שיוציא בה ואוכלה לאלטר, וזה אסור כל היום עד לאחר מפני שביו"ט אמרין מגו דאיתקצאי בבייהם"ש איתקצאי לכלי יומה, ואף על גב דהזמןה לאו מילתא, כմבוואר בס' תרנ"ג דאפי" בימים אינו נאסר לפני שעשה בו למצה, עיין גם בס' תרס"ה בביביאור הלכה וכ"ש דלא אסור בלילה, ומה שנעשה מוקצת ביום שעשה בו למצה הרי קי"ל דאין מוקצת לחצי שבת, ע"כ דסברא הוא דהא דהזמןה לאו מילתא היום דזוקא לעניין זה דלא חל עליו שם מוקצת מלחמת מצה אבל נאסר שפיר מלחמת חסרון כיס מתחילה ליל התקדש החג, [לפי"ז מי שאינו מקפיד שפיר מותר גם ביום טוב ראשון]. ומ"מ אם יחד אתרוג אחד לכל הזר' ימים שפיר אסור באכילה גם בכל הלילות של החג הויל ועדין הוא עומד למצה שפיר נמשך עליו כל החג דין של מוקצת מלחמת מצה, ורק ביום ז' לאחר שעשה בו מצוה נחלקו ר"י ור"ל וקי"ל כר"י דאסור, ונראה שלפי דברינו ה"ה נמי שאסור לאכול את האתרוג בשבת שלפני החג כיוון שייחדו למצה והקפיד בין השימושות מלחמת חסרון כיס לא לאכלו, ותמיוני על החולקים על הט"ז בס' תרס"ה סק"א וסוברים שגם אתרוג אינו נאסר באכילה מלחמת הזמן גרידא דם"מ למה לא הזכיר דכל זה דזוקא בחווה"מ ולא ביום טוב דմבוואר דשפיר נאסר משום מוקצת מלחמת חסרון כיס, כמו"כ נראה דאתרוג לא דמי למצה שמורה דמבוואר בפמ"ג בא"א ס' תמד"פ סק"א שرك בערב פסח שחיל בשבת אסורה מצה שמורה משום מוקצת, דאפשר כיוון שהמצה הרי עומדת עכ"פ לאכילה לא חל ע"ז דין מוקצת מלחמת חסרון כיס, כמו' שמותר ללבוש בגדי מיוחד ליום"ט גם בשבת אף אם מקפיד מאי לא ללבוש אותו בשבת, ומוכח נמי הכי מעירוב תבשילין שאמרו באם' ביצה י"ז ע"ב שם רצה לאכול עירובו הרשות בידו אף על גב דבדין השימושות ודאי מיחד לו מקום ומקפיד מאי לא לאכול אותו כדי שיוכל מחר לאפות ולבשל, ואפי"ה לא אמרין מגו דאיתקצאי בבייהם"ש איתקצאי לכלי יומה, [עי"ש בצל"ח

שתמנה על הגם' הנ"ל דמה חידוש יש בזה, ולדברינו אמשעין /אשמעין/ דין זה מוקצה], והיינו משום דבריו
שהוא מאכל וגם עומד לאכילה לא חיל כלל ע"ז שם מוקצה, וה"נ' במצה שמורה דוקא בשבת של ערב פסח
דאסור באכילה סובר הפמ"ג שנעשה מוקצה אבל לא בשבתו שלפני זה. ונראה שלפי"ד גם מצה שמורה
נאסרת בערב פסח רק ביום ולא בלילה דשרי מעיקר הדין באכילה, אף על גב דביבירות העומדים לסתורה
מבואר בס"י שי' דעתם דמותר לאכול מהם בשבת הוא רק מפני שאין מקפיד לאכול מהם לכישריצה, שאנו
התם די לאו האי טעמא הרי הם עומדים לסתורה דאסור בשבת, משא"כ במצה שעומדת לאכילה ולא
לסתורה, אך יש לחלק קצת מערוב תבשילין שעומד לאכילה שהיא רשות משא"כ מצת מצוה הרי עומדת
למצוה. שוב ראייתי שם בשטמ"ק דף ל"ע"ב שפירש כוונת התוס' דוקא בחול המועד "שלא הוקצו אלא למצותן
గרידא ועביד לי' מצוהazel לוי' מוקצת אבל ביום טוב ראשון פשיטה דאסור". ואפשר שתנטכו לדברינו, אך עדין
צ"ע דאמאי לא פירשו התוס' את הגם' בדוקא ולומר דמיiri בלבד קפיד, אין זה דוחק, כיון דמיiri התם ביש לו
שבעה אתרוגים וכן מותר שפיר גם ביום הראשון לאכול את האתרוג לאלטר. ועיין גם ברשב"א ביצה דף ד'
ע"א דמסתבר שתנטכו שם לקושית התוס' הנ"ל שבדף ל"ע"ב וכותב: "זו ודאי צריכה עיונה ואף בזו נראה לי'
משום דלא הוקצתה בין השימושות קאמר לפי שאין ניטל בלילה אלא ביום" עכ"ל. ומסתבר דמפרש נמי בדלא
קפיד ולפיכך אוכלו גם ביום הראשון לאלטר, וכן חושبني דאפשר דאפשר דבשבת וו"ט אף אם הוקצתה
למצואה באמצע היום אף על גב דבכה"ג בחול המועד אוכלו שפיר לאלטר מ"מ בשבת וו"ט לא אמרין בכיה"ג אין
מוקצת לחצי שבת, ואף על גב שהי' מותר לאכול האתרוג כל הלילה אפילו נאסר שפיר לכל היום, וזה לא כמו
שכתבנו קודם וצ"ע. (כתב היד המלך בפכ"ה משבת ה"י "וברישום אשר לשׂו"ע רשותי דבכל אופן אסור
לטלטל אתרוג בלילה הראשון של חג דכינון דليلת לאו זמן נטילה ולא הותחל עדין שעיה רואייה לנטיילת מצותו
וממילא מרגע הראשון של ליל הכנסת הרגל עד הנץ החמה - אסור לטלטל לולב וערבה משום מוקצתה", ולענ"ד
דברי תימה הם) + וע"כ דזוקא במוקצתה של שבת וו"ט דהוא משום הינה רק אז תלוי בתחילת היום משא"כ
במוקצתה מחמת מצוה, ומ"ש בגם' ביצה ל"ע"ב באומר אניibold מהם כל בין השימושות עי"ש ברשי", נלענ"ד
דיהינו שם התנה בפירוש שהוא רוצה להשתמש בהם ואין דעתו כלל לבטלים בכיה"ג אמרין שתלו
בביהשם"ש, שחרי אפילו בחוה"מ שהוא יומם חול מבואר בתוס' סוכה י"ד ע"ב שאם היה אסור האתרוג
בביהשם"ש מחמת מצוה שהוא נאסר ממשן כך לכל היום (ודלא כהרייטב"א ומהרי שם דף מ"ז ע"ב) אי לאו
משום דלא אמרין מוקצת מחמת יומם שעבר עין שם, ונראה דאתרוג חלק מנני סוכה אפילו אם התנה בפירוש
שרוצה לאוכלו מיד לאחר קיום המצוה מ"מ אסור, ואילו בניי סוכה אם תלה אותן באמצע היום על דעת לסלוקן
לאחר שעיה שפיר מותר מפני שרק בביהשם"ש נעשה מוקצתה לכל היום ולא באמצע היום, והטעם הוא דהוail
ולא ביטלן לגמרי לא חשיבי כלל כל הזמן בניי סוכה משא"כ באתרוג. אבל מ"מ אם תלאן סתם לנו או ישב
בסוכה ודאי נעשה מוקצתה גם באמצע היום לכל היום וצ"ע.

כמו כן נראה שאף אם המנوع נח כל בין השימושות דין מי שהוא עבר ופתחו או נפתח מיילוי, אין האוכלין שבו
אסורין משום מוקצתה, אך שgam אם שכח להוציא מהמקරר את המנורה, שעשויה בפתיחהו אסור של מבער,

יבואר להלן ס' ב' אות י"א דاع"ג שלא ידע ולא הקצה מ"מ אין מתחשבין בינה שטעה, אלא הולכים אחר האמת שהוא מוקצה עיין שם (אך אם נאמר דמתעסק במלאת שבת לא אסור אלא מטעם חומרא עיין בשו"ת רע"א ס' ח' ובעונג יומ טוב ס' כ' כ"א אפשר דברה"ג לא אמרין מגו דאיתקצאי לבייהם"ש וכו'), מ"מ נראה שאם נפתח בשוגג או עי עכו"ם שאינו עשה לצורך ישראל, אין על זה איסור מוקצה, וכמ"ש המג"א בסוף ס' תקי"ח, שmpsוק השו"ע ממשמע, "דמי שיש לו ליפתות טמוניים בבור ופתוח עכו"ם בשבת או ביום טוב דין בהן משום מוקצת", (גם נודע לי אח"כ שברוב המקరרים יכולם בחכמה לפתח עי שנים מבלי להדליק כלל המנורה שבתווך המקerrer ונמצא דלא הוקצה כלל גם בבייהם"ש). עכ"פ מבואר שם שבאופן האיסור הוא רק מדבריהם וגם אין הפירות מוקצין מחמת עצמן, נקטין ודאי שלא חל כלל על הפירות איסור מוקצת. ובנידון שלנו הרי פשוט בבור, שgam בשעה שהמנוע נח אין שום חשש של איסור תורה בפתיחת הדלת, ולכן מותר ודאי לפותחו באמצעות השבת מן הצד או כלאחר יד בשעה שהמנוע עובד, ולהוציא ממנו את האוכלין כיון דלא חל כלל עליהם איסור מוקצת.

ב. אולם במק"א כתבנו דמה שחילקו בגם' ביצה כ"ז ע"א בין גמרו בידי אדם לגמרו בידי שמים, ואמרו שאם גמרו בידי אדם אין אנו אומרים מגו דאיתקצאי, אין כוונתם לומר שבאופן שיש בידי האדם לעשות מעשה ולגמרה דהוא עדיף יותר מן האופן שנגמר ממילא בידי שמים, דאיPCA מסתברא, ומה במקומות שמחוסר מעשה לא נעשה מוקצת כל שכן היכי שהתקoon בא ממילא ללא שום מעשה שעדייף יותר, וכיודע דמחוסר זמן לאו כמחוסר מעשה דמי, אלא עיקר כוונתם הוא שבידי שמים ובאופן שאין זה כ"כ ברור, כמו צמוקים וגורגורות שתלוים בחום המשמש וכדומה, דוקא בכיה"ג נעשה מוקצת, וכן סובר גם "לבושי שרד" בס' ש"י בט"ז סק"ד, ומה שקשה לנו מגר שכבת איסור מטעם מגו דאיתקצאי, אף על גב שלפי ערך השמן ברור הדבר שיכבה בשבת, עיין גם במשנ"ב ס' ש"ח ס"ק ס"ג בגבגד שהיא רטוב בבייהם"ש דכיון שהיא אסורה בין השימוש לטלטלו שמא יבוא לידי סחיטה, אמרין נמי מגו דאיתקצאי לבייהם"ש איתקצאי לכלוי יומה ואסורה לטלטלו כל השבת, אף על פי שיודיעים ברור שלאחר בבייהם"ש ודאי יتبש, /הurret המחבר/+ דין זה של המשנ"ב לענ"ד תמורה מад, הרי שורש דין זה שאסורה לטלטל בגין רטוב הוא מהמשנה שבמסכת שבת קמ"ז ע"א שם מבואר דעשרה אנשים "מדרכי אהדי", וכן פסק המג"א בס' ש"א ס"ק נ"ח ועיין בא"ר סק"פ שכטב דלאו דוקא עשרה אלא ה"ה נמי דרכי בשנים, ואף שהתו"ש חולק עלייו ומזכיר דוקא עשרה, לענ"ד הוא פלא לדלהי מבואר שם בתוס' רק תלמיד אחד היה עם ר' שמעון ואפי"ה אם גם ר"ש היה אוחז עמו הוא חשיב כרבבים, עי"ש בחות"ס דכתב נמי דשפיר שר' גם בשנים, וכיון שכן הרי אין זה מוקצת כיון דאפשר לטלטל עי' עשרה או אף' עי' שנים, גם צ"ע טובה דהמג"א בס' ש"ה ס"ק י"א כתוב דרך אלונטית או כרים וכסתות הוא דאסירי כshan רטובי אבל בגין שר' כי חז' ללבישה גם כשהוא רטוב, גם אמתני' במ' שנשרו בגין כתוב הרע"ב וכי' גם המאיiri בדף קמ"ז ע"ב Dolovsho כשהוא רטוב אף' לכתילה וצע'ג+ נלענ"ד דשאני התם, דעת"פ אקצינהו ודוחאו בידים לביה"ש, משא"כ בכיה"ג דמה שאינו ראוי לביה"ש הוא לא מחמת הקצהה ודיחוי אלא מסיבה אחרת, וככהיא דסתם קידירות ביה"ש רותחות הן, שאינו מרתייחן כדי לדחותן, אלא אדרבה רתיחתן היינו הכשרתן וצריך אכילתן לפיכך אין זה

מוקצהה. שאם לא תאמר כן מי שاقل בשר סמור לכינית השבת, באופן שאסור לאכול מאכל' חלב בכל ביה"ש היא אסורה באכילתן כל השבת משום מגו דאיתקצאי ביה"ש, דאמירין נמי גם מחמת איסור דרבנן / הערת המחבר/ +יתכן כמובן שכותב הריטב"א בסוגה מ"ז ע"ב דבכה"ג שהאיסור הוא רק מחמת חומרא לא נאסר לכל היום משום מגו דאיתקצאי לבייהם"ש וכן מבואר בע"מ, אפשר דה"ה נמי הכא. אגב עיר על האמור בס' בן איש חי שנ"א פר' צו סע' מ"א דמי שאינו אוכל אורץ בפסח אסור לבשל אורץ ביום טוב גם עברו מי שנוהג בו היותר, וכן מי שاقل ביום טוב בשר תוך שש שעות הסמוכין למצאי יום טוב אסור לו לבשל מאכל' חלב עבור אחר כיוון שהוא אסור לבשל עצמו, ומסתבר דעתנו הוא משום דדמי למ"ש הרמ"א בס' תקכ"ז סעיף כ' דמי שמתענה ביום טוב אסור לבשל אחרים אף' לצורך בו ביום, אולם לענ"ד הוא תמורה חדא של עיקר דין של הרמ"א רבו החולקים עיין שם במישנ"ב, אך אף' לדעת הרמ"א נראה/DDוקא אם הוא בתענית ואין אני קורא בו אך אשר יاقل לכל נפש רק אז מחמורים עליו שלא יбел' גם אחרים, משא"כ למי שמותר לבשל עבור עצמו מאכל' בשר למה לא יכול לבשל אחרים גם מאכל' חלב, וכי היותר לבשל אחרים הוא משום "הואיל" וחזי' לדידי' חזי' נמי לאחרני וצ"ע.+ ואף על גב שאינם מוקצתה לעניין טלטול כיוון לחזי' לאחרני, מ"מ מבואר בשבת מ"ז ב' תוד"ה מי יימר, דאמירין נמי מיגו דאיתקצאי ביה"ש מאכילה איתקצאי לכלי יומה, אף בכמה ג' שלא אסור באכילה ביה"ש לשום אדם כי אם להבעלים בלבד ויש עוד כמה ראיות לכך. ועיין גם בשבת מ"ג ע"א תוד"ה בעודן עליו, ולענ"ד נתכוונו שם לחלוקת זה, שבכופה של לפני האפרוחין אף על גב שבידם להפריחן כיוון שבין המשמעות הקוצה אותן, שפיר אמרין דאיתקצאי לכלי יומא, (וצ"ל דמיירி כשייש הרבה אפרוחים וצריכים להסיל כל בין השימושות).

וזהו גם הטעם שמותר להעמיד ע"ג האש קדירה חייטה של בשר סמור לבייה"ש אף על גב דנפייש רבוואי' הסוברים שהבשר תפל שהוא קשה ולא רק נחسب מוקצתה, וכ"ש בdag תפל דליך"ע هو מוקצתה, ואיך מותר אח"כ לאוכלן בשבת ולא אסירין להו משום מגו דאיתקצאי בבין השימושות, ועל כרחך שבאופן שאינם מוקצתה אותן מודיעתו, אלא אדרבה עוסק בהכשרתן, וגם עתידין ודאי להתבשל לאחר זמן, אין זה נחسب כלל מוקצתה / הערת המחבר/ +צ"ע קצת אם יש בתוך הקדירה עצמות אשר ע"י זה שמתבשלים כל השבת על האש הם נעשים רכים וראוי לאכילה דמ"מ בבייהם"ש לא هو חזין לאכילה וגם לא הי' ברור שע"י הבישול יתרכו וויכשרו למאכל, וא"כ מה טעם אינם אסורים באכילה בשבת משום מוקצתה, אך אפשר דאגב שאיר האוכלן שבקדירה מהני נמי ההכנה לעצמות, וכע"ז כתבו הראשונים במס' שבת דף מ"ד ע"א דכיוון דיהיב דעתך' אימתי תכבה משום נר עצמו לשמן נמי יהיב דעתך' אף על גב שלענין השמן חשוב ממש בדבר דלא מהני כלל דעתך', ואף"ה אגב גראא דנור מהני נמי לשמן וה"ג גם כאן וצ"ע+ וכן מפורש בהרבה מקומות שגם לר' יהודה דסובר מוקצתה עיקר הטעם הוא משום דלא הו' דעתך' עליה מתאפשר, ראה לדוגמא בביצה כ"ה ע"ב לעניין בכור שנפל בו מום עין שם. (צריכים לדחוק לפ"ז לעניין רטיבות של בגד דהמשנ"ב מיר' דזוקא בכמה ג' דלא ברור שייתיבש במשך היום אבל אם ברור הדבר ה"ז חשיב כగמור בידי אדם ומותר). ונראה לפ"ז אם נתן את הכביסה בערב שבת בתוך מכונה אוטומטית שהיא גם מיבשת ולאחר מכן נגמר היא נפסקת מלאה, דבכה"ג אי לאו דאסור מפני

שהמcona משמעת קול ואוושא מלהא וחשי כמו רחימ של מים דאסו, מסתבר שזה דומה למבחן דגים סמור לשבת דף שבין השימושות אסור לטלטל את הדגים וגם אסור להוריד אותם מעל האש מפני שהם מוקצה אפי"ה מותרין אח"כ בטלטול ובأكلיה מפני שגמרו בידי אדם וה"נ גם כאן, גם המשנ"ב עצמו כתוב כן בס"י ש"ז ס"ק י"ט וד"ל "אימתי אמרין דאיתקצאי לבייהם"ש דוקא דברים שגמרו בידי שמים כגון גרוגות דין נגמרין אלא ע"י חום החמה ושם יהיה יומ ענן בשבת ואסוח דעתיה מנויו, אבל דבר שנגמר בידי אדם כגון תנאים שננתן עליהם מים בערב שבת אף דבודאי אינם ראויים בין השימוש לא התמרים ולא המים דהא לא קלטו טעם התמרים שהיו ראוי לשתייה וגם התמרים לעת עתה לא חזין אפי"ה לא אסוח דעתיה" מנויו על יומ השבת שיהא מוקצה מלחמת זה דהא בידו להשווון עד למחר שיקלטו טעם התמרים" עכ"ל. גם ראייתי במאיר ביצה כ"ז ע"א שכטב אחר דין דתמרים דاع"ג שرك דיחוין ע"י אדם ולא תיקון, מ"מ אפשר לומר דהואיל ובשעת הדיחוי יודע שריאות הן למחר ליכא אקצוי דעתא, "אי נמי דכל שטוף להגמר ע"י מעשה שעשה זה בו מתחילה גמרו בידי אדם מיקרי וזה נ"ל בhoror" עכ"ל.

עוד הוסיף "וקצת חברים משיבים עלי א"כ נר שהדליקו באוטה שבת תשתרי בטלטול אחר כביה شهر' ביהשם"ש סופה ליכבות ע"י מעשה הדלקה שנעשה בו ע"י אדם - דאן סופו לבוא לידי גמר התקון ע"י מעשה אדם קאמרין דחזי אבל הכא אין סופו לבוא לידי תיקון ואדרבה סופו לבוא לידי דיחוי ע"י מעשה" עכ"ל. (אולם בשטמן"ק כתוב שם דשאני נר שאין בידו לכבות, וצ"ע מסל לפני אפרוחין דנעשה מוקצה אף שבידו להפריח, אולם להמאיר ניחא דהפרחה אין זה גמר הנtinyה וצ"ע).

וחזין נמי דסבירין קרבנות ביום טוב אף על גב דבריה"מ הוה מוקצה شهر' אי אפשר לשחות קרבן בלילו, וכן ללחם הפנים נאכל בשבת אף על גב שבביה"ש היה אסור לאוכלו, וגם משמע שאף בשבת אם האיר המזרכה או הביאו העומר הותר איסור חדש בו ביום ולא אסור משום מגו דאיתקצאי ממאל בין השימושות, ועל כרחך דכיוון שלא דחאו וההיתר עתיד לבוא ודאי לא מיקרי מוקצה. (ומתישב בכר מה שהקשתי לעיל מהשו"ע או"ח/ בסוף ס' רנ"ט, ומה שקשה על זה מדברי התוס' בכמה מקומות בענין מוקצה מלחמת יום שעבר דמשמע דרך מפני יום שביר הוא דלא הו"י מוקצה אבל לא מפני שההיתר עתיד ודאי לבוא, ביארנו במק"א דשאני התם שההקצתה של ביה"ש היא המשך מהקצתה שכבר הייתה קודם, אך צ"ע דהא גם איסור חדש או שלמים כבר נאסר מעתמול, ועיין גם באחרונים לענין מוקצה בשבת שלאחר הפסיק מלחמת איסור חמץ או ביום טוב משום אותו ואת בנו, וגם עיקר חילוק זה שכטבנו אינו כ"כ בhoror شهر' עדין תלוי ההיתר של השלמים בד' עבודות, וכן איסור חדש תלוי במעשה של הקרבת העומר) וה"נ גם כאן אף אם המקරר נה ולא עבד כלל כל ביה"ש, אינו נעשה משום כך מוקצה לכל השבת, הוαι וכך דרכו תמיד לעבוד ולנוח לטיירוגין, וכיון שגם ברור הדבר שיתחיל אח"כ לעבוד لكن אין זה מוקצה, ואם יתקלקל ולא יוכל כלל לעבוד כ"ש דשרי טפי לפותחו ולכך מותר ודאי לפותחו בכל השבת בשעה שהוא עובד, ובפרט דלהלכה קי"ל בס"י ש"ח ס"ב בשוחט בשבת לחולה שמותר לבריא אף אם לא היה חולה מבעוד יומ, ואף על גב שהבהמה איתקצאי בבייה"ש מלחמת איסור שחיטה, אפי"ה כיוון דלא דחיה בידים לא אמרין מגו דאיתקצאי לבייה"ש איתקצאי לcoli יומא (גם נלען"ד שבשעה שהמנוע נח יתכן שמותר לשובב

את הcptור ולהפסיק לגמרי את פעולות המקרר, ואז יהיה מילא יותר גמור לפתח הדלת, ונמצא שגם בין המשמשות לא הוקצה הדלת מטלטול, אך כיוון ששמעתי שהחזה"א אסור לעשות כן משום סותר, אף לענ"ד יש לפפק טובא על שימושה זו כאמור להלן סימן י"א מ"מ לא רצית לסמוך על זה).

אולם "בקובץ שיעורים" כתב הגרא"א וורמן צ"ל במס' ביצה אות ו' דודוקה היכא שהדבר מותר, אלא דבפועל לא חז' ליה, מהני טעםם דגמרו ביד' אדם, אבל אם הוא באמת אסור לא מהני מה שידוע שהוא נ יתר אחר ביהשם"ש, ומשו"ה מוקצה מחמת יומם שעבר שר' דתוריוהו איתנהו ביה דקמי שמיא גליא שהוא יותר, ואף דבפועל אינו יכול להשתמש בו לזה מהני טעמא דיודע שהוא מותר לאחר ביהשם"ש ולא אסח דעת', אבל אם היה אסור באמת איטקצאי לccoli יומה מגו דאיתקצאי לבייהם"ש עכ"ל, ואין הדברים מתאימים עם כל מה שכתבנו. גם צ"ע לדבריו מרשי" ביצה כ"ד ע"ב דאסור בתחילת יומם טוב שני רק השיעור של בכדי שיעשה אף על גב שהוא ודאי ולא ספק ועיין בהגהות רעק"א ז"ל בס' תקפט"ו שהק' דאמאי לא אסור לכל היום, וגם להתוט' שם אם חיל יומם טוב ביום חמישי וששי דלפי דבריהם שם נלענ"ד שגם בשבת אסור בכדי שיעשה, (אף שמודר מאד לומר על שבת עצמה שיעור של בכדי שיעשה, מ"מ נלענ"ד דלא מסתבר להקל בשבת יותר מיום חול עייש"ה), וכמו"כ הקשו ממאי דאסור לשחות ולאפות ולהדליק נר בכל יום טוב שלאחר השבת משום תוספת שבת שלאחריה ואף"ה לא אמרין דאיתקצאי לccoli יומה, והיינו משום דהאיסור הוא רק "מחמת" יומם שעבר וגם זה לא דבריו, צ"ע.

שוב ראיתי בחודשי חת"ס מהדו"ת שכטב בראש מס' ביצה בד"ה מ"ט דאף שהר"ן הוא מהחולקים על הרמב"ן וסביר שלמ"ד שבת יו"ט קדושה אחת אסור לשחות עוף ביום טוב שלמחרת שבת ולא אמרין דכיוון שנסתלק האיסור נסתלק המוקצה מ"מ אם מפורש התנה שהוא מכין את העוף לשחותו לאחר שישתלק האיסור דשפיר מותר גם להר"ן, (מהתוט' בסוכה דף י' ע"ב ד"ה עד שהביאו ראייה מלהן של טבול יומם לעניין מוקצה מחמת יומם טוב מהא דבטבל אמרין שאם עבר ותיקנו מתקון ולא אמרין כלל מגו דאיתקצאי), וכטב שם דה"נו נמי שעבר לא משמע כהחת"ס שהרי התם ודאי היכינו, אך דבריהם שם בלא"ה תמורה כמו שתמה השעה"מ בהל"י אם טוב מהא דבטבל אמרין שאם עבר ותיקנו מתקון ולא אמרין כלל מגו דאיתקצאי), וכטב שם דה"נו נמי טעמא דמקRibin ביום טוב שלאחר השבת שלמי שמחה וחגיגה אף למ"ד שבת יו"ט קדושה אחת עיין שם, ולפי"ז זה נמי בנד"ד הרי ודאי מכין את המקרר להשתמש בו עכ"פ בשעה שהוא נח ועיין בהז' רע"ט. גם נהנית לראות בראש יוסף על מס' ביצה כ' ע"ב שכטב לעניין כבשי עצרת "דראון ביהשם"ש למחرت לשמן ואין זה מוקצה דודאי למחרט יותרו ולא שיר מגו דאיתקצאי ביהשם"ש דהוי כגמרו ביד' אדם" עכ"ל, והיינו בדברינו. הערת המחבר/+העירו לי שבחلك מהדברים זכיתי למ"ש הגאון מטשענאו צ"ל בס' בית אברהם בקונט' המוקצה ומ"מ לא שיינתי הדברים. וגם ראיתי "ברוחשת" חלק א' ס' י"א שכטב בפשטות דכיוון שללחם הפנים אין גמרו ביד' אדם ואסור מה"ת באכילה עד הקטרת הביצין ה"ז ודאי מוקצה לכל השבת משום טעמא דמגנו ערבע דמשמע דבשרם ימות השנה מתחלקות שפיר בו ביום, היינו משום דגביו שבת סתם לו' תנא קר' שמעון דלית לי' מוקצה ממשה' כמבואר בראש מס' ביצה ولكن שפיר נאכל בו ביום, אולם ביום טוב דסתם לו' תנא קר' יהודה הר'

זה אסור באכילה מטעם מגו דאיתקצאי וכן ביום טוב שחל להיות בשבת היו מוחלקות לערב כמו ביו"ח^פ, והוא פלאי, דמאי שנא מכבשי עצרת ושלמי שמחה ונדרים ונדבות שקרבן ביום טוב וכן עומר הבא בשבת למלאן דאסור מוקצה וגם יש ס"ד בgam' פסחים מ"ז ע"ב דמקצתה دائוריתא, ורש"י סובר בריש מס' ביצה שלענן אכילה גם לפ"י המסקנה מוקצתה אסור دائוריתא. אך כבר בארנו דקרבתנות דין כdag תפ"ל או עיסה שהדביקה בתנור סמור לשבת דעת^ג שאסור ודאי בבייהם^ש בטלטול ולא חזי כלל לאכילה אף"ה אין זה קריי מוקצתה כיון שההעמדה ע"ג האש לבשל וההכנסה לתנור כדי לאפות הימנו הכהנה ולא הקצהה, כמו שאם גמרו בידי אדם לא חשיב מוקצתה גם בבייהם^ש בגל זה שייה' מוקן לאחר זמן, כך גם הלחם והדגים אף על גב שלמעשה אינם ראויים לכלהם בתחילת היום אף"ה אינם מוקצתה ואדרבה במשיו הcin אוטם לשבת ונתקאים בהם קרא דזהה ביום הששי והכינו את אשר יביאו והרי הם מוכנים, וה"ג בקרבן מיד כשהקדיש אותו לקרבן אף שדוחה אותו בכר מהתחיל אכילתו בלילה שהרי צריכים להקריב ולעשות את כל העבודות דוקא ביום מ"מ אין זה מוקצתה רק מוקן הוא לקרבן, ונראה שאף אי משחחת מאכל זהה שא"א כלל לאכלו אלא ביום ולא בלילה מ"מ פשוט הוא אכן גם בלילה לא הו מוקצתה, כמו סכין של מילה בליל שבת כשצריך מחר למלול בו, או ערבה של מצוה בליל א' של סוכות דאף שלא חזי למיד מ"מ מוקן הוא גם בלילה כדי לעשות בו מצוה ביום, ומה שאמרו בגמ' פסחים מוקצתה בקרבתנות הימנו כגןשה מאפר או עצים שנשרו מן הדקל, ולא דמי לנונע שמן בנר שידליך רק בתחילת הלילה ורוצה להשתמש Ach"c עם הנר דשאני התם שההדלקה להאריך הוא דיחוי מההשתמש עם הנר (מהא גופא מוכח בדברינו, דאל"כ אין אפשר להדליק נר בערב שבת הסמור ליו"ט כדי שייה' לו אש ביום טוב, הרי בבייהם^ש של מוצ"ש אסור לטלטל ולהשתמש עם הנר משום ספריא דשבת, וכיון דבדחיננו בידים אסרים נמי מחמת יום שעבר כמו סוכה ביום השמייני נמצא שנעשה הנר מוקצתה לכל החג, אולם לדברינו ניחא אכן שבהדלקתו הקצה את הנר משבת מ"מ מוקן הוא ליו"ט, ואף שבבייהם^ש ובתוספת שבת אסור להשתמש עם הנר מ"מ מוקן הוא לכל היום). וכן העמדת אפרוחין על סל הרי ה"ל דיחוי מההשתמש עם הסל וכן שפיר אמרין מגו דאיתקצאי לבבייהם^ש, משא"כ לחם הפנים וקרבן חשובים כמאכל מסווג אחר וכשהקדישו לקרבן אין זה דיחוי ממש רק מכין אותו לאכלו כדין קרבן וכן בלחם הפנים ועומר. (גם נלענ"ד דהנה הצל"ח הק' בביבה כ' ע"ב אהא דסובר רבא שם עבר ושחט ביום טוב נדרים ונדבות מותר לזרוק את הדם ע"מ להתריר בשר באכילה דכיוון שאסור לשחות הרי ה"ל מוקצתה, וגם נלענ"ד להוסיף דכ"ש דקsha טפי לשיטת התוס' שם שאין הבשר מותר באכילה אלא א"כ נתמאו האימוריין או נאבדו וכמדומה דבמקצתה חמוץ זה לא מצינו מי שמתייר, ולחומר הקושיא נלענ"ד לומר דבר חדש דעת^ג שמויקצתה שפיר נהג גם במקdash מ"מ כל זה דוקא בכיה^ג שישיבת ההקצתה שיצת גם במדינה משא"כ אם ההקצתה היא רק מחמת דין הנוגגים רק במקdash כגון דא לא גזרו חכמים מוקצתה במקdash כיוון דבלא"ה א"א שיהא קרבן מוקן מתחלת היום שהרי א"א להקריב בלילה וכן כל שהאיסור הוא רק משום דין קרבן לא גזרו רבנן איסור מוקצתה גם לאחר שנעשה ראיי).+

ג. גם נראה דבשעה שהמנוע עובד, מותר שפיר להוריד את הטמפרטורה של המקרר ע"י הריגולאטור המיעוד לכך, כיוון שבפועלתו זו הוא רק מקטין את המרחק שבין המפו והחלק הנגדי של המפסק וגורם בכך המשכת

העבודה, ואין לחוש בהזאת לתיקון מנגה, כיון שהכפטור מועד לכך, ורגילים תמיד לשנותו, דשפיר שרי בכח"ג דין לחושש לשמא יתקע, - ולפי האמור להלן נראה שהוא הדין שモתר גם להעלות הטמפרטורה עפ"י שגורם בכך להקדים הפסקת העבודה - ואף שבהורדה זו הוא גורם למעט את הזמן שהמנוע נח ואינו עובד, ונמצא שבמשך היום יעבד מספר פעמים יותר, מ"מ נראה כיון דבاهיא שעתה אין האדם עשה שום מעשה ואינו גורם שום פעולה זולת המשכת העבודה לא אכפת לנו כלל במה שגורם להקדים אח"כ את הפעלת המנוע אחר שישבות, כמו"ש במק"א שモתר לגורם כבוי לפניהם הדלקה, כגון לנעווץ בורג בשעון אוטומטי לבכות את החשמל שהשעון עתיד אח"כ להדליקו, ומוכח הוא מכמה מקומות שモתר בכח"ג גם בגין מלאכה דאוריתא ולא רק בגין הפעלת מנוע שאינו עשה שום מלאכה.

ולודגמא אצין: א) מעולם לא שמענו שייא אסור להחזיר קדירה בשבת אף באופן שיש לחוש שהימים שבתו הקדירה יתאדו מחמת האש והבשר יטוגן אך בצליל קדר, להסוברים שגם זה חשוב צלי אחר בישול שאסור מה"ת, והיינו משומם דהקדירה כמו שהוא עכשו לא שייר בה צלי אלא בישול, וגם אפשר שモתר להחזיר בשבת מים רותחים ע"ג תנור חשמלי קיטום, אף באופן שה坦ור יכבה אח"כ ע"ג שעון המועד לכך, ולאחר מכן יצטנו יודלק שב התנור והמים יתחממו ואין חוששים כלל להא דבלח וכ"ש במים יש בישול אחר בישול בנטען לגמרי, אי לאו אפשר שהואיל ומטען למגמי יש לחוש לשמא יחתה אף בגראפה וקטומה) וכע"ז מצאתי בהגחות רעכ"א בס"י שי"ח ב מג"א ס"ק י"א; ב) מבואר ששמירת שנתן בה שמרים מע"ש מותר ליתן עליהם מים כדי שיחזרו צלולים לחזב (צ"ע טובא כיון שהשמרים מתחילה תיכף לחזב ולהסתנן למה אינו חשוב כמסנן ממש בידים וכעולה מלאכה דאוריתא בידים), ועיין במשנ"ב סי' שי"ט ס"ק ל"ג שאע"פ שהימים המתערבין ע"י השמורים אינם ראויים לשתייה בלי סינון, ונמצא שגם בסינון המים יש איסור, בכ"ז אנו אומרים שכיוון שבשעה שהוא נותן את המים לתוך המסננת הרי הם צלולים ולא אסורין בסינון, שבו לא אכפת לנו במה שנפוזלים אח"כ משתייה ע"י תערובת השמורים וחוזרים ומסתננים, ע"י חז"א לשבת סי' נ"ג. וגם לא נזכר כלל בשום מקום שהמבער אש בשבת וו"ט יחשב גם בגין כיבוי ועשית פחם לאחר הדלקה, (גם פסק הרמ"א בס"י תק"ד שМОתר להוסיף פתילות לניר דולק ביום טוב כדי שיבעיר הרבה וכיבה במהרה אף על גב דיש אוסרים גرم כיבוי ביום טוב שלא במקום הפסד) ואני דומה לו רק אבן מריה"י לרה"י וריה"ר במאצע, שאסור גם משום הכנסה, דשאני הtam שהאבן והרשויות כבר ישnen בעולם וזורק את האבן בידים והכל נעשה ממש בכוcho, משא"כ בנידון שלנו שכך מה שהוא עכשו לא שייכת בו כלל המלאכה שלח"כ. וחושבני שזהו טעם של המג"א בס"י שי"ח סק"מ, שכטב דהא דביבש אין בשול החינו אפילו אם היה נימוח לפני שיגיע לשיעור שהיד סולחת בו, משום דעתך בתר השთא, ובשעה שמעמיד על האש הריהו יבש ולא שייר בו בישול.

ד. עתה נבהיר דלענ"ד נראה שגם בשעה שהמנוע שובט אין לחוש כלל שע"י הפתיחה נכנס החום ומקדמים הפעלת המנוע. פשוט הוא, שלענין זה שהפתיחה גורמת הכנסת חום הרי זה נחשב בודאי "Capsik" רישא דלא ניחא לו" שהרי הוא רוצה ודאי שהחום לא יכנס, והmarker ישאר בקרירותו באופן שלא יצרך כלל להקדים הפעלת המנוע אפילו אם פתיחת הדלת היא כדי להכנס אוכלין ומשקין להתקrror, לעומת זאת ברור שהופותח

מהחשב עם המציאות, וכיון שידוע دائית לא אפשר כלל שלא יחוור החום, נמצא דודאי ניחא לו שהחום יפיעיל את המנווע כדי לקרו את האוכלין והמשקין שבתווך המקרר, וכיון שכן יש להסתפק אם נחשב באופן זה כopsis רישא דנייחא לו או לא. והנה גבי מסוכרייתא דנדיזיתא שאסור להדק משומס סחיטה, סובר העורך, שאם איננו מעמיד כל תחתינו, והמשקה הנשחת הולך לאיבוד מותר לסתום אף באופן שמהדק יפה, ואיתך אפשר שלא יסחוט משומס שהוא פס"ר / פסיק רישא/ דלא ניחא לו, ויש להסתפק גם שם הדין באופן שמצטער ולא ניחא לו כלל בזה שהין נשחת ויוצא מהפקק, אך כיון שהוא צריך לסתום וידעו שבע"כ הין נשחת נגד רצונו, لكن העמיד כל תחתינו כדי שיזוב הין לתוכו ולא ילך לאיבוד, אם חשיב משומס כך כניחא לו או לא. ברם נראה, שאף אם נאמר שם שנחשב כopsis רישא דלא ניחא לו, מ"מ אין זו ראי' לנידון שלנו, דשאני התם שהאיסור של מפרק, הינו סחיטתה הין מצטרף מב' פעולות: א) עיקר סחיטתה הין מהפקק; ב) וגם מפני שהוא צריך לין הנשחת ואין הולך לאיבוד, וכן אף על גב של אחר שהוא כבר נשחת ודאי ניחא לו שיזוב לתוך הכל, מ"מ כיון שעצם הסחיטה הוא נגד רצונו, נמצא שאף אם תחשוב אותו כניחא לו לגבי התנאי השני, שהנשחת לא ילך לאיבוד, מ"מ לגבי הסחיטה שהיא עיקר המלאכה שפיר נחשב כopsis רישא דלא ניחא לו, משא"כ בנידון שלנו, שכניסת החום אינה כלל שום עיקר בגוף המלאכה, עצם המלאכה הוא רק מה שהחום מפעיל אח"כ את המנווע, ונמצא שבמלאכה הנגררת מחייבת הפטיחה ודאי ניחא לו בכל המלאכה, מתחילה ועד סוף, וכיון שכן אפשר שנחשב כopsis רדニיחא לו.

אבל מצד הסברא נלענ"דadam נאמר שהטעם שאינו חייב בOPSIS רישא דלא ניחא לו הוא רק משומש שנחשב כמלאכה שא"צ לגופה, שפיר מסתเบר שבנידון שלנו אף"י שרצוינו הוא שבכלל לא יכנס החום לתוכו, מ"מ כיון שלאחר שהחום נכנס ודאי ניחא לו בהפעלת המנווע, מסתเบר דחשיב משומס כך כמלאכה הצריכה לגופה. אבל הרי נPsi רבוואתי הסוברים שאפילו בשאר איסורין שלא שייר כל הטעם של א"צ לגופה, ג"כ מחלוקת בין ניחא לו ולא ניחא, וגם הרמב"ם ז"ל המכחיב במלאכה שאינה צריכה לגופה, סובר ג"כ לחלק בין ניחא לו ולא ניחא, עיין גם במחה"ש ס"י שט"ז ס"ק י"ב, שכتب דעתמא דשתי לצוד נחשים ועקרבים בשבייל שלא יוכנו, והוא משומש שאפילו להרמב"ם המכחיב במאצלא"ג, כאן שכונתו רק להנצל מההיזק הרי זה נחשב לגבי צידה כמתעסק בעלמא, עי"ש שמשים מ"מ לפי דברינו צריכים לחלק בין מאצלא"ג ובין פסיק רישא ועיין במג"א ס"י רע"ח, וכונתו שבפסיק רישא דנייחא לו נחשב כמוין, משא"כ פס"ר דלא אייפת לו כלל הוא נחשב רק כמתעסק. ועכ"פ באופן זה שלא רק לא אייפת לו אלא שזה ממש נגד רצונו קיל טפי מלאכה שאינה צריכה לגופה, והינו משומש דכללא הוא שכל שאין מכיון כלל לאותה מלאכה אלא שהיא נמשכת בהכרח כתוצאה מפעולה אחרת, אנו אומרים שרק אם נוח לו בזו המלאכה אז היא מתיחסת אליו, משא"כ אם לא נוח לו הרי הוא נחسب לגבי אותה המלאכה כמתעסק ואני מתיחסת כלל אליו (ראה "שביתת השבת" ח"א דף ז' ע"ב) וכיון שכן גם בנידון שלנו הויל וכונתו בפתחת הדلت הוא רק להוציא או להכניס אוכלין ומשקין, ועיקר האיסור הוא משומש בפתחת הדلت חשיב כמו כן חום ע"י כח ראשון, ועתה כיון דמה שהחום נכנס הוא נגד רצונו, מסתเบר דמה שרוצה אח"כ בהפעלת המנווע נחשב רק כמחשבה גרידא בל' שום מעשה, כיון שעיקר העשייה שעשו בפתחתו להכניס החום אינה מתיחסת כלל לפתחתו אלא שנחשב בכך מכיון אליו וכיון דלא ניחא אליה בכך (דוגמא לכך ממ"ש

האבנ"ז בס' ר"ל או"ג ז"ל: "לכוארה קשה למה יהי מותר גרט כבוי הא ניהא לו בכבוי ואף דגרמא הוא יתחייב כמו זורה ורוח מסיעתו דחוшиб ג"כ גרמא וחיב משומ דניחאה ליה, אך לא קשה מיד דהא ודאי הי רוצה שלא תגע האש לכאן אלא שרצוננו שאם תגע האש לכאן יתבקעו הכלים ייכבו, ונחשב מוחשבתו זאת כאילו فعل בידים שכשתגע לכאן יכבה, ואכתי הוה גורם כיון שעדיין לא הגיע האש לכאן, וזה אינו רוצה שתגע האש לכאן ולא נוכל לחשוב כאילו فعل זאת בידים שתגע האש לכאן והבן" ע"ל, הרי חזין דעת"ג שסובר דברה"ג דניחאה לו ונטקיימה מחשבתו חשייב מלאכת מחשבת וחיב אפי' בגרמא, מ"מ סובר דעת"ג שאם תגע האש לכאן ודאי ניהא לו בכבוי אבל כיון שאין רוצה שתגע האש אף על גב שודאי תגע אפי'ה פטור, וה"ג גם כאן יש לחשובו כפ"ר דלא ניחא לו).

אולם אין זה ברור אכן, ואפשר דכיון שבמקצת יש ניחותא יתכן שהכל מתיחס לפותח, וחשייב שפיר כפס"ר דניחאה לו. וקצת דוגמא לכך מזה שכתב המאירי בשבת ק"ג ע"א לעניין זה שאינו חfine כל' כסף בגורתקין שאע"ג שלא ניהא לו במתיקת הצורה מ"מ חשוב כפס"ר דניחאה לו, הוайл ורוצה בצחצוז הכללי. ומצביע ג"כ בפסחים פ"ד ע"ב שאין שורפין עצם בפסח ע"י גומרתא משומ דשמא מחתמת הגחלט יפרק העצם במקום אחר ואין זו שריפה אלא שבירה, ולכוארה קשה הרי לאו פסיק רישא הוא שיפרק במקום אחר וגם אינו מתכוון לכך ומ"ט אסור, והיינו משומ دقין שרוצה עכ"פ בפתיחה העצם הריזה חשיב כמתכוון. ועיין גם בכס"מ פ"א משבת ה"ג לעניין כיבוד הבית שהכוונה שיש לו בכבוד הבית ליפוטו ולתקנו נחשבת כוונה גם לעניין השוואת גומות, ואף על פי שחלוקת הרבה ממש ואפשר דאפילו בגדיר דוגמא אינו, מ"מ קשה להכריע בדבר ואפשר שגם נידון שלנו נחשב שפיר פס"ר דניחאה לו. ה. אולם בעיקר הדבר נלענ"ד שאין איסור להפעיל הזרם בשבת אלא מחתמת התוצאה שנעשה ע"י החשמל כמו בישול והדלקה וכדומה, שמתיחס אליו ונחשב כאילו הוא מבשל או מדליק בידים, משא"כ בנידון שלנו שכל התוצאה מהפעלת הזרם הוא רק שהಗז מתרסס ומתאדה ומקרר, אין אני יודע איזה איסור יש בדבר זה, ואי אפשר לחפש מעצמנו שיש בה הכנסת הזרם משומ איסור "מוליד", עכ"פ איסור תורה ודי לייטה, ואף על פי שבשעה שהгаз נדחס יש שהוא מתחכם עד שהיד סולדת בו, מ"מ נקטין גם בלח לייכא איסור תורה בבישול אחר בישול אפילו בניצטן לגמרי, וחוץ מזה נראה כיון שישיעור חום זה הוא רק בשעה שהוא גז אבל בשעה שהוא נזל אין החום מגיע לשיעור של יד סולדת, אפשר שהוא שמתחכם ומתבשל בשעה שהוא גז לא חשוב כל בישול, ובפרט שהחימום אינו נעשה לא באור ולא בתולדת אור, גם בארה"ב מק"א שאין זה שיר כלל לעריכת שעון וכדומה שרבבים סוברים שאיסור בשבת משומ ניקון מנת או מכנה בפטיש, דשאני הטעם שעיקר תפקיד השעון הוא להיות תמיד ערוך ולהראות את השעה, וכן בכל פעם שהילoco נפסק הרי זה נחשב כקלקלול, ובכל פעם שמקון אותו ומחדר היילoco הרי זה נחשב כתיקון, משא"כ כאן א"א כלל לקבוע שהפעלת המנוע נחשבת לתיקון, וההפסיק קלקלול, דהיינו כמו צרכיהם שייעמוד בשעת הצורך כך צרכים גם להפסיקתו בשעה שאין בו צורך, ואדרבה אם ימשיך לעבוד כל הזמן בלי הרף אין לך קלקלול גדול מזה ולכן יש לחשוב את הפעלה "כמשתמש" עם הכללי, ולא "כמתיקון" גוף הכללי. (אך יש לדעת כי בחדר אשר נמצא שם תנור חימום וגם דולקתו שם מנורת נפט, הוайл ואין הרבה חמוץ בחדר יכול כל אדם לראות שתיכף עם פתיחת

הделת של החדר נעה שנייה בלהבה של המנורה והיא מאירה יותר, ונתברר לי ממומחים שהשנייה הוא לא רק במידת האור וצורת הלהבה אלא השנייה הוא גם בעצם שריפת הדלק וגם הפתיל מתחילה מיד לשאוב יותר נפט, ונמצא שהפותח דלת צו בלילה שבת הר' הוא מבעיר בכך ראשון וגם הו"ל פס"ר דנחא לו, כמו כן שמעתי שיש תנורי חימום אשר גם בהם רואים שתיכף עם פתיחת הדלת של החדר השלהבת עולה והיינו מבער, אך אם נחשוש להכוי צ"ע איר קופין בשבת קערה ע"ג הנור הר' אף אם יגבה אותה במקצת וישאיר מעט אויר תחתיה כדי שלא יכבה לגמר, מ"מ בזה שמעט האור ודאי מקטין מיד את השלהבת ומכהה אותו יותר ממי שמסתפק מעט שמן מהנור, וגם מסתבר דוודאי שר' גם להסיר את הקערה אם ירצה אדם לא כן הי' אסור לכפות משומם מבטל כל' מהיכנו, אף על גב דמיד כשמסיר את הקערה ומכוון אויר הר' הוא תיקף מבער, וגם איר מורידים בשבת קדירה מע"ג הכירה שתחתיה גחלים הר' האoir הנכנס תיקף בכך ראשון גורם מיד להגדיל את האש, ותן נמי בפ"ה מתמיד שבשבת היה כופה פסקטור שמחזקת לתק ע"ג קב' גחלים שהם בווערים כדי שלא יכוו בהם רגלי הכהנים, ומשמע דשי' גם לר' יהודה דמחיב על מלאכה שא"צ לגופה, וגם מפשטות הדברים ממשמע דין זה שום נדנד של איסור, ואולי י"ל דכיון שההש גדולה מאד וגם כנגד מיעוט האoir אכן נמי ריכוז חום ע"י הפסcryptן לכן אפשר דין זה פסיק רישא וצ"ע).

. נראה דاتفاق לדעת החזון איש שכטב בהל' שבת ס"י נ' אות ט "שכיוון שמעמידו על תוכנותו לזרום את זרם החשמל בתמונות קרוב הדבר דזה בונה מן התורה כעשרה כל'", אפשר שככל זה דוקא בשעה שעשו את עיקר החיבור של המקור עם רשת הזרם, בזה הוא סובר שנחשב כבונה כיוון שמעמידו בכך על תוכנותו לזרום בשעה שמתחכם ולהפסיק בשעה שמתפרק, אבל אם האדם רק משנה את קצב פעולות המקור ומפעיל אותו חמשים פעם ביום במקום ארבעים נלענ"ד שgam להחזו"א חשיב רק כמשמעות המקור ומספריל אותו חמשים מסתבר דין בזה מושם מתקן כיון שרגלים תמיד לשנות את הקצב ע"י המוסת של המקור כפי רצונו של האדם בשעה זו ולאו תיקון הוא כלל, וכ"ש בנידון שלנו שהמקור מחובר עם הזרם אלא שנפסק מפני הקור, נראה מתרי טעמי שהוא שגורם עכשו להפסיקו אין בזה מושם סרך בונה, א) כיון שלאחר זמן מועט הוא נפסק מalto, ונמצא שככל בניתו הוא רק לשעה פורטאות. ואף שכטב שם "זרם חשמל אף תיקון לשעה חשיב בונה" הינו בכח"ג שצריך אח"כ מעשה לבטל את הפעולה הקודמת כמו בהדלקה סוביר ששבועה שמדליק שפיר נחשב כבונה עופ"י שדעתו, וגם רגיל, לכבותו לאחר זמן, משא"כ בכח"ג שהחיבור והפסיק נעשים כל הזמן לסייעין מאליהם לא מסתבר כלל לומר דבר כל פעם שהמקור מתחילה לעבוד חשיב "בונה" ובשעה שנפסק כאילו "סוטר", וכיודע שהרבה גдолי אחרים סוברים שבנין לשעה לא חשיב כלל בניין ועיין בפנ"י שבת צ"ה וביבצה י"ב שכטב "دلיכא בגבן" מושם בונה אם דעתו לאכלו בו ביום" וככתוב ע"ז המהרש"ם באור"ח ס' תק"ט דاتفاق הירושלמי בריש הבונה שסוביר דגם בניין לשעה hei בניין מ"מ י"ל דבכח"ג שיוסתר בו ביום לא hei בונה, וכיון שכן כ"ש בכח"ג שהסתירה נעשית מאל"י בו ביום דאיינו קרי בונה, וכן לעניין תיקון מנא עיין בס' תהלה לדוד ס' שי"ז סוף אותן ב' ובאות ו' דתיקון kali לשעה לאו כלום הוא וכן בכח"ג שנסתור מאל"י בו ביום לא חשיב כלל תיקון עיין שם. ב) בזה שע"ג הפתיחה נכנס חום ומקדים להפעיל הזרם אינו משנה כלל את קצב פעולות המקור שהרי הוא

ערוך ומתקון שבדרוגה מסוימת של חום הוא מתחיל לעבוד, ונמצא שבפתיחה המקרר רק גרט להקדים את החום לאותה הדרגה אבל לא גרט לשום שינוי בקצב הפעולות של המקרר. וכך נראה שגם אם מתקדים תיכף בידים ובמתקון את פעולות המנווע, כיוון שאין מלאכתו מתקימית, וגם לא שייר לומר בהשהה מיד על תוכנותן להרים כיוון שתוכנה זו הרי הייתה בו גם קודם, לא מיבוא שאין לחוש בהזה לאיסור תורה, אלא גם נראה דכיוון שלא עשה שום שינוי בקצב פעולה המקרר ולא בערך תוכנותו אין בהזה שום איסור אף' מדרבן.

ומעתה כיוון דנתבאר ודי' שאין כאן מלאכה דאוריתא, מסתבר שאין שום חשש בפתחת הדלת, שהרי גם לעניין גרט מלאכה דאוריתא אמרו בגם' שבת ק"כ ע"ב, שرك עשייה אסורה הא גרמא שר', וסביר שלאו דוקא גרט כבוי הוא דשרי, אלא אף גרט הבURAה נמי שר', כמו' ששם להדייה המאייר עיין שם. הן אמנים שהרמ"א בס"י של"ד סעיף כ"ב כתוב דלא שר' גרט כבוי כי אם במקום פסידא, מ"מ לנענ"ד שכל זה דוקא בגין מלאכה דאוריתא משא"כ בדרבן לא מצינו שאסור שהרי אפילו לעניין יומם טוב כתבו התוס' במס' ביצה כ"ב ע"א דגרמא שר' לכתחלה אפילו שלא במקום פסידא, ואף שהמג"א כתב בס' תק"ד סק"ה דאסור, מ"מ בדרבן ממש לא מצין שאסור, וזה שגרם כבוי אסור אף על פי שהיא מלאכה שאינה צריכה לגופה, כבר מבואר בראשונים שימושצלא"ג =שמלאכה שאינה צריכה לגופה= חמורה יותר ונחשבת כדאוריתא, וחושבני שגרם כבוי גחלת של מתקת מותר גם שלא במקום הפסד. ועיין גם באבן"ז או"ח סי' קנ"ט שהביא דעת רשי' שהטעם שמותר לבשל בחמה הוא משום שאין דרך בישול בcker, והקשה שלפ"ז מדרבן מ"מ אסור, כמו כל מלאכה לאחר יד, ותירץ שכן שמתבשל מלאלו שלא ע"י מעשה לא גזרו בכל אחר יד, וכמו' שכחו בכרמלית לא גזרו רבן, ועיי' שסביר שככל הוא בכל המלאכות. וכן גם בנידון שלנו אף אם גם ננקוט שבהפעלת הזרם יש איסור "מוליך" אף' הngrma מסתבר דשרי, ועיין גם בבית אפרים חי"ד סי' ס"ב, שסביר שמותר לעשות גרמא ע"י עכו"ם ולא אסור כלל משום שבוט דאמירה לעכו"ם. וזה שאסור "LAGROM" ביטול כל מהיכנו, אף' שהוא רק מדרבן, היינו מפני שחכמים גזרו גזירה מיוחדת על אותו גרמא לראותו ממש כבונה או סותר גם לפני שהתרנגולת הטילה הביצה תוך הכלי (מסופקניumi במי שעבר ונתן כל' תחת התרנגולת אם יש עלי' חיוב לתקן איסורו ולסלק ממש את הכלי כי אפשר דאין בהזה שום תיקון, אך אפשר דאם שאיסור נעשה בשעה שנណת את הכלי, מ"מ יש גם תנאי נוסף שתטיל אח"כ את הביצה תוך הכלי, כמו' במלאת בישול דהמעמיד על האש אינו חייב אלא לכשיتبשל, וכן אפשר שחייב להזדרח ולסלק), אבל אם הוא גורם את נתינת הכלי מותר שפיר לגרום לכתלה ביטול כל' מהיכנו, כמו' שמהרי"ל והובא במג"א סי' רס"ה סק"ב שמותר ליתן כל' מבעוד יומם תחת השלחן ולהסיר אח"כ בשבת את השלחן והשמן הנוטף יכנס לתוך הכלי ולא אסור משום מבטל כל' מהיכנו כיוון שאין עשו ממש בידים בשבת.

גם פשוט הוא שאף אם היינו אמורים שיש איסור תורה בהפעלת מנווע מ"מ בנידון שלנו אף על גב שהחומר נכנס תיכף ומתקדים להפעיל את המנווע בשעה קצרה אף' ה אין זה דומה למ"ש דהמגיס חייב משום מבשל, או כמו' שהריטב"א בשבועות י"ז דקרוبي בישול מלאה הוא וחיב, דשאני הtmp שמתחיל תיכף להתחכם יותר וממהר להתבשל, משא"כ כאן שהחומר רק גורם שלאחר זמן יתפשט הגז, ויחד אותו המפוח, ורק אז תחיל המלאכה

ע"י זה שיגרום חיבור עם הזרם, באופן זה מסתבר דחשייב רק גרמא בעלמא, וגם אפשר שכיוון שמעיקר הדין אמרו בגם' שגרמא מותר, لكن אף שהרמ"א הביא דעת המרדכי שלא שרי אלא במקום פסידא, מ"מ אפשר שדוקא בכיה"ג שמכיוון להדייא לגרמא, אז הוא אסור שלא במקום הפסד, אבל בכיה"ג Dunnion DIDN שאים מכיוון לא לפתח הדלת, ורק פס"ר הוא שיצא מזה גרמא בכיה"ג לא מזמן שאסור אף להמג"א בס"י שי"ד שאסור פס"ר אף' בדרבן. וקצת דוגמא לכך מזה שבשות של אמירה לעכו"ם לא אסור בפסק רישא כմבוואר שם במג"א ובסוף ס"י רבי עין שם, והשות של אמירה לעכו"ם חמורה יותר مجرמא, דנפיש רבוואתי הסוברים שמותר לכתהילה אפילו שלא במקום פסידא, וכיון שכן אפשר שכמו כן יש לחלק בנידון שלמו בין מכיוון להדייא ובין פסיק רישא. כל זה כתבנו לעניין גرم הפעלת מנוע בתחילת, משא"כ בנד"ד שהמקרר הוא כבר באמצעות עובdotו אלא שرك מקדים פעם אחת קצב פועלתו מסתבר לעשות כן אף בכיה"ג שלא חשיב כלל גרמא.

ז. אולם יש טועניםディיש לחושש לזה, שבכל פעם שמתהדר מעגל חשמלי יצא במקום החיבור ניצוץ קטן של אש, ונמצא שבפתיחה הוא גורם למלאכת מביר, שהייב גם על קלשו, אך נראה שאין לחוש כלל לכך, שאפילו להסוברים דמשאצל"ג ח"יבין עליה, מ"מ אפשר שצרכיהם שי"ה עכ"פ אייזה צורך ותועלת מעשית המלאכה, אבל בנד"ד שלא רק שאין שם תועלת אלא אדרבה רצוי יותר שלא יתרהו כלל הניצוץ, כיון שהוא רק מכליה זרם לבטלה, וגם בהמשך הזמן הוא שורף ומקלקל מקום המגע, נמצא שודאי לאו דורייתא הוא לפ"י מה דנקטינן שמקלקל בהבערה פטור, וברמן דין נראה שהבערה זו חשובה רק לאחר יד, כיון שאין רגילין בשום פעם לפתח את הדלת ע"מ לעשות ניצוץ, ועיין בגמ' ר"ה ל"ג ע"א, שהמתיק את השופר בכל'ן שאין רגילין לתקן בו ה"ז חשיב ככל אחר יד ולא אסור כי אם משומם שבות, וכן איתא בשבת מ"ז ע"ב ברשי' שחותר שח"ב עליון מה"ת הוא רק במרא וקרdom, שרגילים לחפור בהם תמיד ולא בדבר אחר, וכן מפורש בכמה מקומות בש"ס, וכיון שכן מסתבר שגם בנידון שלמו חשיב ככל אחר יד, ואף על גב שבדרך כלל בכל לחיצת כפותור חשמלי, לחבר או להפסיק את הזרם, יצא ניצוץ, מ"מ וכיון שבשומם פעם אין רגילין ללחוץ על הפטור בכוונה כדי לעשות ניצוץ, אלא שנעשה תמיד רק אגב גראード בדרכו של פסיק רישא, אין זה נחשב בדרך כלל אלא ככל אחר יד, ומעתה כיון שבפתיחה הדלת אין דעתו כלל לאותו ניצוץ, ועיקר כוונתו הוא רק להכניס או להוציא אוכלין ומשקין, נמצא שלגביה הניצוץ הרי זה נחשב כפסק רישא דלא ניחא לו בדרבן. ועיין "בדגול מרביבה" ס"י ש"מ סעיף ג', שתמה על האוסרים לשבור בשבת עוגה שיש עליה אותיות ז"ל: "לא מיבעית להטה"ד שהביא המג"א בס"י שי"ד סק"ה דבראיסור דרבנן מותר פס"ר =פסק רישא= א"כ מוחק זה דלא ע"מ לכטוב הוא רק איסור דרבנן וכיון שאיןנו מתכוין מותר, אלא אפילו לדעת המג"א שם, שאפילו באיסור דרבנן אסור פס"ר =פסק רישא= מ"מ הרי כשאינו מתכוין ומקלקל ועשה ככל אחר יד גם המג"א מתייר שם אפי' בפסק ר' וכמ"ש כאן דכלחו איתנייהו מקלקל הוא וגם ככל אחר יד ולכן נלענ"ד היתר גמור בדבר זה", וכן בנידון שלמו כיון שאין מתכוין והוא רק מקלקל וככל אחר יד, שפיר מסתבר שמותר. ועיין גם "בבאר יצחק" להגאון מוהר"א ז"ל מקובנה, שכתב בס"י ט"ו שאפי' להמג"א לא אסור פס"ר בדרבן אא"כ אפשר גם בלי זה, משא"כ היכי דאי אפשר כלל בלי"ה, קייל דלא אפשר ולא מכיוון מותר בדרבן, ואף שבהשבות שבסוף הספר חזר מזה, וכתב שאין להקל אלא בכיה"ג שלא ניחא לו, מ"מ

בנד"ד נמי לא ניחא לו.

גם כתוב הfrmג בס' תק"ב מ"ז סק"א: "דמכה בברזל על אבן וכדומה וויצאי ניצוי אש לאו הבערה והדלקה הוא", ובואר שם שלא נקרא מביר א"כ הניצוץ נאחז דוקא באיזה דבר שהוא בוער ונשרף ולא בניצוצות גרידא. אמנם חידוש גדול הוא וקשה לסמוך על זה לעניין הבערה דאוריתא וגם אפשר שרק לעניין יום טוב כתוב כן (בחזו"א ס' נ' אות ט' ראייתי שכותב כן גם לעניין שבת ז"ל "מייה אם אין זה געשה גחלת אף שניצוצי או ר' ניצין מן החוט זה אחר זה בתמידות אין זה מביר", ואם כוונת הדברים לאותם סוגים של מנوع שנוצרים שם בתמידות ניצוצות בעת פועלתן מוכח שטובר גם לעניין שבת דין בזה משומם מביר וצ"ע). ואם לוקח שתיב אבנים ומהוות אותן זו בזו עד שמצויאן אש, כמו שעשה אדם הראשון במוץ"ש יתכן שחווב ממש מביר, כיון שמתכוון בפירוש לעשות ניצוץ כדי להנות מאורו, או כדי להדליק בו אש אחרת, لكن אפשר דאחסיבנהו ושפיר חייב משומם מביר על המיצאת הניצוץ הויל והחיווב של מביר הוא גם על כל שהוא משומם שאש כלשהו ג"כ חשוב וקטן מدلיק את הגдол, משא"כ בnidon שלנו שמתעסק בדבר אחר אלא שמלואו יוציא קטן, שבושים פעם אין רגילין לעשותו כדי להנות ממנו, אין זה כדרך הבערה אף אם ננקוט ודאי שמלאתה מביר הוא אפילו שאין שום שריפה וכלוין, שאם לא תאמר כן יהא אסור לשבור חתיכת סוכר קשה לשתיים מפני שבמקום חושך ואפילה רואים תמיד ניצוץ של אויר היוצא מהם מחמת השפשוף שבמקום השבירה/הערת המחבר/+נודע לי שלפי המדע יש הבדל בין ניצוץ ע"י התפרקות של חשלל דרך האויר ובין ניצוצות בחוך סוכר אשר אפשר דין זה חשיב כלל אש+ וכן גם ההולך בנעלים מסומרות יש שהוא פס"ר שבכל דרכיה ודרך יצאו ניצוצות אש אשר לכורה אין שום חילוק בין אותן הניצוצות ובין ניצוץ חשלל, ואעפ"כ אין חושין לכך (ועיין "במלמד להועל" חוות"ח ס' מ"ט שחווש לניצוץ של חשלל וסובר שנחשב מביר גמור), ונמצא שלהרמב"ם שמחיב במלאה שא"צ לגופה אפשר שגם כאן צריך להיות חייב משומם שאעפ"י שאין נהנה מ"מ אין זו דרך השחתה וממו"ש החוי" בס' קפ"ח עי"ש"ה, משא"כ בניצוץ חשללי, ידוע שהניצוץ גורם רק רעה ולא טובה. גם שמעתי ממומחים שבסוגירת מעגל חשללי של מקרר גם יכול להיות שלא יתרהו בכלל שום ניצוץ או יהיה כ"כ קטן אשר עני בשר אי אפשר כלל לראותו. ועיין בריטב"א יומא ל"ד ובכתבות דף ה' ובשתמ"ק שם שכותב: "וכל אפשר בשום צד בלא מלאכה לא חשיב פסיק רישא" ואעפ"י שרבים כתבו "שקרוב" לפסיק רישא אסור ג"כ, מ"מ אינו אלא מדרבן, ועיין בזה בשו"ע הרבה ס'atz"ד סעיף כ"ג, ובמהרש"א שבת ק"כ ע"ב, ובחלקת יואב ס' ט'. גם מסופקני שגם שטובר הרמב"ם שהחומר מתכת נקרא מביר, והואינו משומם שכן שותחם כ"כ הרבה עד שמאדים או מלbin הוא עצמו נחשב אש, כמו"כ יש גם לומר להיפך שניצוץ יחידי קטן מאד, שיד האדם אינה מרגשת בו שום חום, אינו נחשב עדין בגדיר אש, ואף על פי שגם ניצוץ זה יכול שפיר להבעיר דברים שהם רגשים לגביו אש, מ"מ כיוון שיד האדם לא רק שאינה נכיה אלא גם אינה מרגשת כלל שום חום אפשר שלא נחשב כלל אש, אך אפשר שניצוץ של חשלל חמור יותר מכל ניצוץ אחר שיצירתו היא רק להרף עין, ומיד הוא כליה ונפסד והוא כלא היה, משא"כ בחשלל/הערת המחבר/+נודע לי ממומחים שאין זה נכון במתהים חשלליים נמכרים יחסית המצוים בבתים+ בשעה שהmagע בין ב' החוטים רופף והניצוץ נוצר אילו היו החוטים נשארים באותו המכב ולא

היו מתקרבים יותר היה הניצוץ נשאר ק"מ הרבה זמן עד שהיא שורף לגמר את החוטים, ורק מפני ורק מפני החוטים מתקרבים תיכף הוא כבה, ולכן אפשר שחמור יותר, אף עפ"י כן נראה כיון שלמעשה מתקרבים תיכף החוטים והניצוץ הנוצר במקרה הוא עפ"י רוב קטען מאי מסתבר שאין לחוש כל לכך.

שוב ראיתי בס' ברכת שלמה סוף ס' ס', שהביא מהగאון ר' שמחה צליג ז"ל מבריסק שכטב שמבואר בשו"ע או"ח/ ס' ש"כ סעיף י"ח שמנוגה העולם כהערוך שסובר שפסיק רישא דלא איכפת לו מותר, ואף שמצאנו באיזה מקומות שאמרו רבנן פס"ר דלא איכפת לו, מ"מ "זהו רק היכא דגזרו חז"ל - ואין לנו לגזר מעצמנו כל היכי שלא מצינו בפיירוש, והרי פשוט המנוג ששוברין את החוט צוקר בסכין של ברזל עשות שטאלל והדבר ידוע שנייתין מהצורך ניצוצות בעורות ולית מאן דחש להא והוא משומם דהוה פס"ר דלא איכפת לי". אולם לענ"ד צ"ע הרבה שנראה שרק בדרבן אפשר שמצאנו להקל בפס"ר דלא ניחא לו, וכמו"ש "מהבהיר יצחק" ועין גם במשנ"ב ס' שכ"א ס"ק נ"ז, שכן סובר גם "הבית מאיר" וכן סוברים המשנ"ח והבית אפרים בחו"ד ס' ס"א ועין גם בפמ"ג בא"א ס' שט"ז סק"ט ובישועות יעקב ס' שי"ד סק"א שכטבו שבאופן שהוא נגד רצונו יש לצדד יותר להיתר, אבל בדאוריתא נראה דاتفاق שמהט"ז שם בס"ק י"ב משמע שסובר בדעת השו"ע שם"ש "העולם נהಗין היתר בדבר" הוא משומם פס"ר דלא ניחא לו, אולם גדולי האחראונים לא הבינו כן ועי"ש במשנ"ב שכטב שהכרעת השו"ע היא לאיסור אפילו בפס"ר שהוא נגד רצונו, ולא רק בדלא איכפת לו, וכן מוכחה מהשו"ע בכמה מקומות, ועין בזה בשביה"ש ח"א דף י"ח, וכן נראה כהנ"ל, גם נראה שגם נחמיר לאסור פתיחת הדלת מפני שהוא גורם להקדמים הפעלת המנווע, יש לאסור גם לפתח את הדלת והחלון של הבית בפניו המשמש, או להכניס תבשילין ותווחין לתוכו הבית סמוך למקרה מפני שאף גם הם מօסיפים חום וגורמים להקדמים קצת הפעלת המנווע גם בשעה שהמקרה סגור.

ח. ברם נראה דבר הדברים שכטבנו הם רק בנוגע לזה שאין לחוש לאיסור גרמא שהחום גורם אח"כ להקדמים את הפעלת המנווע, אבל עדין יש לחוש שמא בשעה שפותח את הדלת כבר הגיע דרגת החום שבתווך המקרה סמוך לנוקודה שפעלת את המנווע, ונמצא שבעה שבועה שפותח את הדלת הוא בגין פסיק רישא שהכח הראשון של החום יפעיל תיכף את המנווע, וכי שעשה בידים דומה, דהרי זה דומה "לאשקל עליה בידקה דמייא", או שוחט בסרנה דמייא, שמבואר בחולין ט"ז ע"א, שאם נשחתה בכח ראשון שחייטו כשרה, הרי שע"פ שהוא לא דחף כלל את המים לצאת אלא גرم רק יציאתם ע"י הסרת הדף המנווע עפ"י כן חושבים את הכח הראשון ככח גברא, וממן דשחתה לה בידים דמי, וכך גם כאן אם ננקוט שיש בהפעלת מנווע משומם איסור תורה. אין אמנים שלענין פסול מקוה מחמת תפיסת ידי אדם כתוב "השאילת דוד" בס' ז' "דהסרת הקראן אשר על ידו יורדים המים לבאר לענין מקוה לא נקרא תפיסת ידי אדם וכן חופר צנור מצד הנהר אם הוא פותח מסגרות הצנור שהולך מהנהר שאין זה נקרא לענין זה תפ"י"א אף בכח ראשון, שהרי נלמד רק ממעין, ומעין גופיה אף במקום שצירק מים חים כשר בבאר חפור שבאו המים ע"י חפירה כמו"ש המהרי"ק ס' נ"ז, כמו כן המים שבאים ע"י שפותח המסגרת שמעכבות יציאת המים לא נקרא זה תפ"י"א =תפיסת ידי אדם= כן נראה ברור וא"כ מה ל' שפותח מסגרת מצנור שמביא מים מנהר או מצנור שמביא מים מכל"ע כל', ונראה לכואורה שקל וחומר הוא

משם, שהלא עיקר הטעם דתפי"א פסול הוא משום דכתיב יהי' טהור ודורשים מזה בזבחים כ"ה ע"ב הויין ע"י טהרה, ומצאו גם לעניין הטלת מומ בקדושים שיש שסובר שהטעם דאסור מה"ת אף ע"י גרמא הוא משום "שלא יהי'" משמע גם שלא יהיה בו מום, ואעפ"כ אומרים שהסתרת המונע אינה נקראת היה בטומאה, וכ"ש כאן אצל שבת שכותב לא תעשה, ודורשים מזה דוקא עשויה הוא דאסור הא גרמא שר, שהסתרת המונע ודאי נחשבת רק כגרמא, גם ראייתי בשו"ת מחזא אברהם ס"י מ"ב שכותב: "דלענין שבת דמעטינן גרמא י"ל דבースרת המונע אף כח ראשון חשיב גרמא משום דבמשכן לא הי גרמא", ועיקר רايיתו הוא מ"ש החת"ו בחיו"ד ס"י ר"ד שמה שהאדם מסיר הברaza וגורם למරוצת המים אינו נקרא היה ע"י אדם, כיון שהוא מסיר רק את המונע והמים נמשכים מאליהם, וכך כן כתוב שם בס"י נ"ב לעניין גן מקורה בגג של זכוכית, שנשאל אם מותר לפתח את הגג בשבת כדי שיכנסו לשם קרני המשמש המועלים לגידול הזרעים, והшиб שכיוון שאינו עושה בידים שום פעולה בגין המשמש או הזרעים אלא שהוא מסיר רק את המונע שחווץ בין המשמש והזרעים הוא רק כגרמא שלפי הגמ' בשבת ק"כ ע"ב שר' מדאוריתא, ומבייא שגם המהרש"מ בהשומות לח"ג ס"י מ"ד הסתמך על החת"ו הנ"ל גם לעניין שבת עין שם. אולם לענ"ד צ"ע הרבה מהמבואר שם בשבת ק"כ שאסור לפתח דלת כנגד המדרורה בשעה שיש רוח מצויה גזירה אותו רוח שאינה מצויה, שבפירוש משמע שם עשה כן בשעה שיש רוח שאינה מצויה הרי היא מלאכה גמורה מדאוריתא, ואין שום סברא לחלק בין פתיחת הדלת בפני רוח לבין פתיחת גג לחדרת קרני המשמש, וא"כ הרי מוכח שכמו שלענין שחיטה רציחה /רחיצה/ ונטילת ידים אנו חשבים את הכח הראשון ככך, אך גם לעניין שבת אין להחשב את הסרת המונע כסילוק תריס בעלמא. גם מפורש כתוב שם הר"ח שהטעם שהוא חייב ולא נחשב גרמא, הוא משום "דכיוון דמשוי אורחא אף" לרוח מצויה ללבות ומחשב לכך איסור בשבת דהינו מלאת מחשבת", הרי מפורש שבזה שהוא עשה דרך לכנית הרוח נחשב לעניין שבת מעשה בידים, וכן גם בנידון שלנו לעניין כניסה החום.

ט. הן אמנים שלגביה הפותח עצמו אין זה פסיק רישא כיון שאינו יודע כלל אם יפעיל בכר תיקף את המונע או לא, אבל כיון שאינו היה יכול לשער את מدت החום שבתווך המקרר היה יודע שבפתיחהו יפעיל תיקף את המונע, נמצא שהספק הוא לא כמו בගירת מטה וופסל שהספק אינו על העבר אלא על העתיד אם ייעשו ח:right; או לא, אלא הספק בנד"ד הוא בדבר שכבר נעשה, יכול אמר שיעור מدت החום של המקרר כבר קרב לכך או לא, והוא נמצא שגם בתחלת תיקף המונע לעבוד, נגלה הדבר למפרע שהמקרר היה במצב צההה שהפתיחה מוכרכות תיקף להפעילו, והוא נמצא שבשעה שהוא פותח הרי הוא עשה ספק אייסור. והנה לדבר זה קראו לאחרונים ספק פסיק רישא דלשעבר. עיין בשו"ע יו"ד ס"י פ"ז סעיף ו' שכותב הרמ"א שאסור לחותות האש תחת קדרה של עכו"ם לפי שהם מבשלים בהם פעם בשר ופעמים חלב, והוא נמצא שהחותה תחת קדרה מביא לידי בישול בשר בחלב, וכותב ע"ז הגראע"א ז"ל: "קשה לי הא אינו מכין לבשל רק לחותות האש ופסיק רישא לא הי דשמא לא בישל העכו"ם בהקדרה בשר וגם חלב, וצ"ל דדוקא בספק דלהבא שמא לא יהא עשה כן במעשה שלו כמו גורר כסא וופסל דרחי ספק שהוא גוררתו לא יעשה גומא, אבל בספק בעבר כמו הכא אדם יש בקדירה בלוע בשר וחלב בחיתוי זה בודאי יתבשל, אלא דהספק הוא שמא אין בו בליעת בשר בחלב זה מיקרי

שפיר פסיק רישא", אך כתוב שלדעת הט"ז בס"י שי"ז סק"ג שכותב שלדעת הטור מותר לנעול תיבת שאינו יודע אם יש בה זבובים לא הוי פס"ר, מוכח שסביר שגם ספק לשעර אינו נקרא פסיק רישא, אולם פשוט הוא שיש לחلك ולומר דשאני שבת דמלאת מחשבת אסורה תורה, ולכן אף שהספק הוא על העבר אין זה נחشب מלאת מחשבת משא"כ בשאר איסורין. וכן ראוי בשביתת השבת בכלל דשא"מ ופס"ר שהביא כן מהמגן אבות בחידושיו על מס' שבת דף ל' עיין שם.

ועין גם בשו"ע הרב ז"ל בקוחו לאס"י רע"ז סק"א שכותב לענין כבוד: "דהספיק הוא שמא יש גומחות בבית וא' אפשר שלא ישווה והוא לפס"ר וא"כ כשאינו ידוע הול' ספיקא דאוריתא ולחומרא, ולא דמי לשאר דבר שאינו מתכוון דספקה הוא ושרי, דהתם הספיק הוא שמא יעשה גומה והכא הספיק הוא שמא יש כבר ואי אפשר שלא ישווה ולא גרע משאר ספיקי דאוריתא". (וכן משמעו ממה שחילקו הראשונים בביבצה כ"ג ע"ב בין כבוד של שטח קטן כמו בית המתוות לבין שטח יותר גדול, והיינו משום שם השטח הוא גדול יש מסתמא מקום זהה דשיך ב' אשוי גומה, והי' אפשר לדעת אם הי' מונע אל לבו להסתכל שם היטב, וכמו"כ לענין סריקה בשבת דמבעואר בסוף סי' ש"ג שאפי' אם איןנו מכוין להסיר הנימין המודוללי אף"ה אטור משום דהו פס"ר, נראה דאף שבכל פעם שמעביר את המסרוק פשות הוא דיליכא כלל פס"ר של השרת נימין, ועל כרחך משום דמ"מ באותו פעם שהסריקה משרת מתרבר שבלא יודעים עשה פעללה שיש בה פס"ר של השרת נימין מודוללי).

גם נראה שאף אם ננקוט גם לעניין שבת שם הספק הוא על העבר הרי זה ספק איסור (עיין בזה "בחלוקת

יואב" חאו"ח ס' ח') אפשר שדוקא באופן שיכל לברר, אך אמורים שנחשב ספק פס"ר ואסור, משא"כ באופן שא"א כלל לברר, כי בכמה מקומות מצאנו היותר של אינו מתכוון עפ"י שככל הספק תלוי בסיבות שכבר היו ולא במא שעתיד להיות. וחושבננו שגם בגרירת כסא ופסול, הספק אם יעשו חרץ או לא יש שזה תלוי בטיב העפר ובכח המאמץ שהוא מתאים לצורך הגירה ועפ"י אין זה נחسب כספק במא שכבר נעשה. גם אפשר שדוקא כען סגירת תיבה שהסירה עצמה היא צידה הוא דוחש ספק פס"ר, משא"כ בנד"ד שפטיחת הדלת אינה איסור כלל אלא שמחמת הפתיחה נכנס חום, אשר מחמתו מפסיק גז, וההתפשטות גורמת לסגירת מעגל חשמלי ולהפעלה מנוע, באופן זה אפשר שכיוון שאין יודע בראור, אין זה נחسب ספק פס"ר לשעבר כיוון שבשעת הפתיחה הוא מסופק אם הגاز יסגור אח"כ את המעגל או לא, ולא דומה לסגירת תיבה שיש בה זובים, שבשעה שסוגר אינו מסופק אם יצד אח"כ או לא, אלא אם הוא צד עכשו או לא, וכן ע"י החיתוי באש הוא משתמש משל מספק בשר וחלב, משא"כ כאן. ואפשר שלפי"ז אין להוכיח בדברי הרמב"ן והמאירי ממה שכטבו אצל ספק צירוף שטוביים ג"כ כהט"ז. אך נראה שא"א כלל לסמוך על סברות קלותות אלה, וגם בעיקר הדבר חשוני מאי אפשר שכיוון שהוא ודאי פס"ר שהפתיחה גורמת להקלות המנוע והספק הוא רק אם יפעיל אותו תיכף בכח ראשון, או רק לאחר זמן, אפשר שאינו שיר כלל לדבר שאינו מתכוון אה"כ הינו מסופקים אם החום נכנס או לא, או אם החום ישפייע על המנוע או לא, אבל באופן זה שודאי נכנס, וגם ודאי משפייע, והספק הוא רק אם באופן המותר או באופן האסור, אפשר דשפיר חשוב לדעת הכל ספק איסור.

. אולם נתברר לעלה דמסתเบר שהnidon שלנו נחשב כפס"ר שלא ניחא לו, כיוון שהכנסת החום לתוך המקרר הוא נגד רצונו, עיין במג"א ס' ש"כ ס"ק כ"א שהכל מודים שאין איסור תורה בפס"ר שלא ניחא לו, וא"כ אף אם נחשוב אותו כספק עשייה ספק גרמא מותר מטעם ספיקא דרבנן להקל. וגם נראה דבר נדבנד"ד איכא רובה להייתרא, שהרי רק לעיתים רחוקות הוא גורם בפתחתו הפעלה המנוע מיד בכח ראשון, ונמצא שככל פעם שפותח יש לנו לילכת אחר הרוב שלא יפעיל תיכף את המנוע, אף שההולך במדבר ואני יודע מתי הוא שבת אסור בכל הימים בעשית מלאכה אם יש לו ממה להתפרק ואין הולכים אחר רוב הימים שהם חול, עיין במג"א ס' שמ"ד שכטב שהוא מפני שיום השבת נחשב קבוע, כיוון שבנסיבות של ישוב הוא ניכר וידוע, משא"כ בנד"ד מה טעם לא נלך אחר הרוב ונוסף לכך, הרי נתברר דמסתเบר שאין שום איסור תורה בהפעלה המנוע והבערת הניצוץ שהוא גם מקלקל וכלאחר יד, ונמצא שלכל היותר הוא רק ספק דרבנן עם הכרעת rob לקולא, וחזי נמי לאוצרופי מ"ש "השלטי גברים" לישב דעת הרשב"א בשבת דף ק"ו שמתיר לנעל ביתו לשומר אף שצבי נמצא בתוכו ולא חייב ליה פסיק רישא, אף שהמג"א כתב בס' שט"ז ס"ק י"א שאין לסמוך על זה, מ"מ עי"ש בישוע"ק סק"ה שסבירר יפה את דבריו, ולדבריהם אין לאסור כלל בנד"ד אף אי היו ממש פסיק רישא עי"ש.

ועוד נלען"ד שאפי' אם יודע בדור שתיכף עם פתיחת הדלת יתחיל המנוע לעבוד אינו יותר مجرמא. ראשית שבושים אופן אין החום משפייע כל כך מהר על הגаз והmphו של החום סוגרים ומוסוגרים עד כדי שנוכל לומר שתיכף עם פתיחת הדלת מפעיל הכח הראשון של החום את המנוע, ואחד המומחים אמר לי שלדעטו אה"א כלל שהחום משפייע בפחות מדקה אחת, ומה שרואים לפעםים שהמנוע מתחילה תיכף לעבוד אין זה מפני הפתיחה אלא שבלי

זה כבר נתחמס הרבה והיה מפעיל תיקף את המונע אף אם לא היה פותח כלל הדלת, ועוד כיוון שהחומר הנכנס צריך לගרום בתחילת התפשטות הגاز והמפוח הגורם לעשות חבור עם הזרם וגם עצם החיבור נחשב רק כעשית גשר בפני הזרם שזרום מתחנת הכח, ולכן אף על פי שאם אחד מסובב גלגל הקשור למערכה של גלאים פשוט הוא שכל הgalils שמסתוובים מחמת הכח הראשון של הסיבוב נחשבים ממש כఈו ולא ככח שני או כח שלישי (ועיין "ברב פעלים" ח"א ס' כ"ה שכטב אחרת וצ"ג) הינו מפני שכולם מסתוובים ממש מחמת כוחו, משא"כ כאן שהחומר עצמו אינו מפעיל תיקף את המונע כי אם לאחר שגורם תחילת פעולה שונות, באופן זה שפיר נחשב גרמא. גם רחש לב'i לומר שאף המים הראשונים היוצאים מחמת הסרת המונע כיוון שאינם הולכים ממש מכוחו יש להם רק "דין" של כוחו, וא"כ אפשר שדווקא אם גם כוונתו כך אז אמורים שככל מה שנעשה תיקף מיד מתייחס אליו וכמן דעבד אליה בידים דמי, משא"כymi שללא ידע כלל מהמים, והסיר דף יצאו המים הראשונים הסמוכים לדף והזיקו או הרגו אפשר שנחשב רק גרמא ופטור. קיומו של דבר שרק אם יש גם כוונה הרי היא גורמת ליחס פעולה המים אליו משא"כ באינו מתקוין. ודוגמא רחוקה לכך ממה שהביא המג"א בס' ש"ח ס"ק ל"ז שבמלאת תיקון כי שהוא מכבה בפטיש אין ראוי לומר פסיק רישא ממש שדווקא כשהוא מתקוין, עשה מלאכה וכשאינו מתקוין אין בו מלאכה כלל, וכך כן בכח ראשון הבא ע"י הסרת מונע, אפשר שרק מחמת הכוונה הוא מתייחס אליו ובלי כוונה הרי זה נחשב רק גרמא, אולם מסווגת הगמ' בשבת ק"כ ע"ב שהזכרנו קודם לא משמע כן עי"ש ה' ובפי הר"ח. גם אפשר שהיא שהקלוח הראשון נקרא כוחו אעפ"י שככל מעשו היה רק להסיר את המונע, הוא דווקא באופן שכלי עיקרי הקילוח נתחדש אך ורק פעולה זו של הסרת המונע, משא"כ באופן שגם מקודם היו המים זורמים ומקלחים אלא שהיה מונח שם איזה דבר החוץ קצר בפני מרוצת המים ואין נתן להם לזרום כי מהר ובא זה והסיר אותו דבר החוץ ע"ז הם זורמים יותר מהר, אפשר שכגון זה אינו נחשב כוחו אם ההיאק געשה מחתמת רבוי המים ולא מחתמת כח מרוצתם, וא"כ בנד"ד הרי ההורם נכנס לתוך המקיר גם בשעה שהוא סוגר אלא שהדלת חוצאה מעט ובפתחתה הוא רק מרביה כניסה מפני שם אין הרוח משפיע כלום לכבי' הנר או הערטת מדורה בשעה שהדלת סגורה משא"כ כאן. אולם אין לי שום ראייה לעיקרי חילוק זה ומצד הסברא יש פנים לכך ולכך. אלא שבלא"ה כבר נתבאר לעיל שכמו שਮותר לשנות את קצב עבודת המקיר ע"י הרעגעלאטאר, כ"ש שמותר להקדים ממש בידים את פעולה המונע כיוון דבמעשה זה לא נעשה כלל שום מלאכה דורייתא או דרבנן, ולפיכך אין לחוש שהוא מזיז ומקדים בכך הפעלהו.

יא. במקומות אחר כתבתי לעניין הסרת דף של מים דף שפיטוט הוא דמה שחוובים את הקילוח הראשון ככוחו אין זה דווקא אם הסיר את הדף בגופו ממש אלא אפילו ע"י כוחו, וכגון שזרק חז והסירו, גם אז רואים את המים הראשונים כהולכים מחמתו (וain להקשوت מאי שנא מזרק אבן למעלה וחזרה ונפלת למטה שמbovear בסנהדרין ע"ז ע"ב שדומה לכך שני, ולכוארה הדברים קל וחומר, ומה אם הייתה אבן מונחת למעלה ורק דף מעכבה מליפול ובא אחד וזרק אבן והסיר בכך את הדף ונפלת האבן והזיקה אמרין שנחשב כח ראשון וח"ב, ואם

אותה אבן עצמה שזרקה למעלה וזרה ונפלה מה טעם יי' פטו. אך נראה שנפיילת אותה האבן שונה, כיון שכך זריקתו היא כלפי מעלה ונמצא שהנפיילה היא פעולה הפוכה ממעשיו, לומר לאחר שכוחו כבר נפסק וחדל אז' חזרת האבן ונופלת למטה, משא"כ כשהאבן הסירה דף, אז רואין שפיר את סילוק הדף כנהעה ממש ע"י הזרק וממילא חושבים את נפילת האבן כקילוח ראשון של המים), מ"מ אם אחד הסיר דף יצא הקילוח הראשון והסיר בכתו דף אחר, אפשר שאף המים הראשונים היוצאים תיכף עם סילוקו של הדף השני יש להם דין כה שני ולא כה כחיו, גם מבואר בכמה מקומות שאף מה שנעשה ע"י הקילוח הראשון לא נקרא כוחו אלא א"כ הולכים ממש מכוחו ללא שם הפסיק במאצע, אבל אם המים יצאו בציגור ואח"כ חזרו ונפלו מהציגור למקום אחר, אין זה נחשב כוחו כיון שהציגור והלאה הרי הם מתפשטים מאליהם והולכים מכח עצמם, אף על גב שהם שפיר ממש בגוףו את המים לא אמרין הци, וא"כ מסתבר שאם הסרת הדף שנעשה מלחמת הקילוח הראשון עצמו שנשפר כהפסיק ומה שהמים מקלחים אח"כ מלחמת הסרת המונע לא עדיף מהמים של הקילוח הראשון עצמו שנשפר מהציגור למקום אחר, דלא חשיב כוחו, וא"כ ה"ה בנד"ד שהחומר הנכנס תיכף מלחמת פתיחת הדלת חשיב כמוים הראשונים הסמוכים לדף ואוטו הכח הראשון של החומר צריך עדין לעשות עוד כמה פעולות והוא"ל כה שלישי או רביעי, וכיון שכן נראה שאף אם ננקוט כהסברים דשאני שבת דמלאת מחשבת אסורה תורה וחיב גם על כה שני ושאר מיני גרכות וכמו"ש בגם' ב"ק דף ס' ע"א, מ"מ כל זה>Dזוקא אם הוא ממש מתכוון לכך, משא"כ בנד"ד שאינו רוצה כלל בכניסת החומר מפני מה נאמר שגם כה שני או שלישי נחשב ככוחו, אפשר שהזורה בשבת بلا כוונה חשיב רק גרמא בעלמא וקיל טפי ממטעס.

סוף דבר, נלענ"ד שמכל אלה הטעמים שכתבנו פשוט הוא בלי שם פקפק שלאחר שהוציא את המנורה הנדלקת מלחמת הפתיחה אין נכון כלל להמנע מלהתענג בשבת ומתור שפיר לפתח בשבת את דלת המקרר בכל עת ובכל שעיה שירצה בין בזמן שהמנועעובד ובין בזמן שהוא נח.